

VA-översikt

-del 2 av vattentjänstplan för Hörby kommun 2025

Hörby kommun

Granskningshandling

2025-08-11

VA-översikt

1	INLEDNING	3
1.1	KORT BESKRIVNING AV HÖRBY KOMMUN	3
1.2	ÖVERGRIPANDE BESKRIVNING AV VA-FÖRSÖRJNINGEN I KOMMUNEN	4
1.3	BEFOLKNINGSPROGNOS	7
2	LAGSTIFTNING OCH DIREKTIV SOM STYR VA-VERKSAMHETEN	8
2.1	RAMDIREKTIVET FÖR VATTEN	8
2.2	DRICKSVATTENDIREKTIVET	10
2.3	SKÅNES REGIONALA VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN	10
2.4	LAGEN OM ALLMÄNNA VATTENTJÄNSTER	11
2.5	MILJÖBALKEN	11
2.6	PLAN- OCH BYGGLAGEN	12
2.7	AVLOPPSDIREKTIVET	12
2.8	SLAMDIREKTIVET	13
2.9	ÖVERSVÄMNINGSDIREKTIVET	13
2.10	SÄKERHETSSKYDDSLAGEN OCH NIS	14
2.11	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER FÖR BRUKANDE AV DEN ALLMÄNNA VA-ANLÄGGNINGEN, ABVA	14
2.12	ANLÄGGNINGSLAGEN	15
2.13	BADVATTENDIREKTIVET	15
3	VATTENFÖREKOMSTER OCH STATUSKLASSNINGAR I HÖRBY KOMMUN	15
4	MILJÖMÅL	17
4.1	NATIONELLA OCH REGIONALA MILJÖKVALITETSMÅL	17
5	PLANER, STRATEGIER, MÅL OCH KOMMUNALA SAMARBETEN	17
5.1	VISION OCH MÅL HÖRBYS KOMMUN	17
5.2	FOKUSOMRÅDEN VA-NÄMNDEN 2024- 2027	18
5.3	ÖVERSIKTSPLAN	21
5.4	DAGVATTENPOLICY	21
5.5	VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN	21
5.6	NATURVÅRDSPROGRAM	22
5.7	RINGSJÖNS VATTENRÅD	22
6	NULÄGESBESKRIVNING ALLMÄN VA	23
6.1	SAMMANFATTNING LEDNINGSNÄT	23
7	ALLMÄN DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING	25
7.1	VERKSAMHETSOMRÅDE FÖR VATTEN	25
7.2	ANSLUTNINGSGRAD TILL KOMMUNALT VATTEN	26
7.3	NULÄGESBESKRIVNING AV VATTENVERKEN	27

VA-översikt

7.4	HÖRBY VATTENFÖRSÖRJNING	27
7.5	ASKERÖDS VATTENFÖRSÖRJNING	30
7.6	ODERUPS VATTENFÖRSÖRJNING	31
7.7	KILLHULT/SVENSKÖP VATTENFÖRSÖRJNING	32
7.8	SÖDRA RÖRUMS VATTENFÖRSÖRJNING	34
7.9	ÖNNEKÖPS VATTENFÖRSÖRJNING	35
7.10	RESERV- OCH NÖDVATTENFÖRSÖRJNING	36

8 ALLMÄN SPILLVATTENHANTERING 37

8.1	VERKSAMHETSOMRÅDE FÖR SPILLVATTEN	37
8.2	ANSLUTNINGSGRAD TILL KOMMUNALT SPILLVATTEN	37
8.3	NULÄGESBESKRIVNING AV AVLOPPSRENINGSVRKEN	37
8.4	LYBY SPILLVATTENHANTERING	38
8.5	ASKERÖDS SPILLVATTENHANTERING	41
8.6	ÖSTRABY SPILLVATTENHANTERING	42
8.7	KILLHULT SPILLVATTENHANTERING	43
8.8	SÖDRA RÖRUM SPILLVATTENHANTERING	45
8.9	ÖNNEKÖP SPILLVATTENHANTERING	46

9 ALLMÄN DAGVATTENHANTERING 48

9.1	ANSVARSFÖRDELNING DAGVATTEN	48
9.2	VERKSAMHETSOMRÅDE FÖR DAGVATTEN	49
9.3	NULÄGESBESKRIVNING AV DEN ALLMÄNNA DAGVATTENHANTERINGEN	50
9.4	IDENTIFIERADE BEHOV I DAGVATTENHANTERINGEN	52

10 ENSKILD VA-FÖRSÖRJNING 53

10.1	ENSKILDA AVLOPP	53
10.2	ENSKILD VATTENFÖRSÖRJNING	53
10.3	BEHOV AV VA-UTBYGGNAD	54

11 SAMMANFATTNING AV IDENTIFIERADE BEHOV 54

11.1	PLANERING	54
11.2	LEDNINGSNÄT	54
11.3	DRICKSVATTEN	55
11.4	SPILLVATTEN	56
11.5	DAGVATTEN	56

12 ORDLISTA 58

1 Inledning

Detta dokument är en del av vattentjänstplanen för Hörby kommun. Syftet med VA-översikten är att sammanställa kunskap som finns hos kommunens personal och från tidigare utredningar, samt att öka kunskapen inom prioriterade områden. VA-översikten beskriver nuläget för VA-försörjningen i Hörby kommun och omfattar VA-anläggningens status, gällande lagstiftning och andra styrande dokument. VA-översikten är en kunskapsplattform och fungerar som ett underlag till de andra delarna av vattentjänstplanen som utgörs av VA-strategi och planeringsförutsättningar (del 1), VA-utbyggnadsplan 2025-2036 (del 3), VA-åtgärdsplan 2025-2036 (del 4) och Undersökning av betydande miljöpåverkan (del 5).

Nyckeltal som beskrivs i VA-översikten är framtagna för år 2022 då arbete med VA-översikten skett under 2023 och 2024.

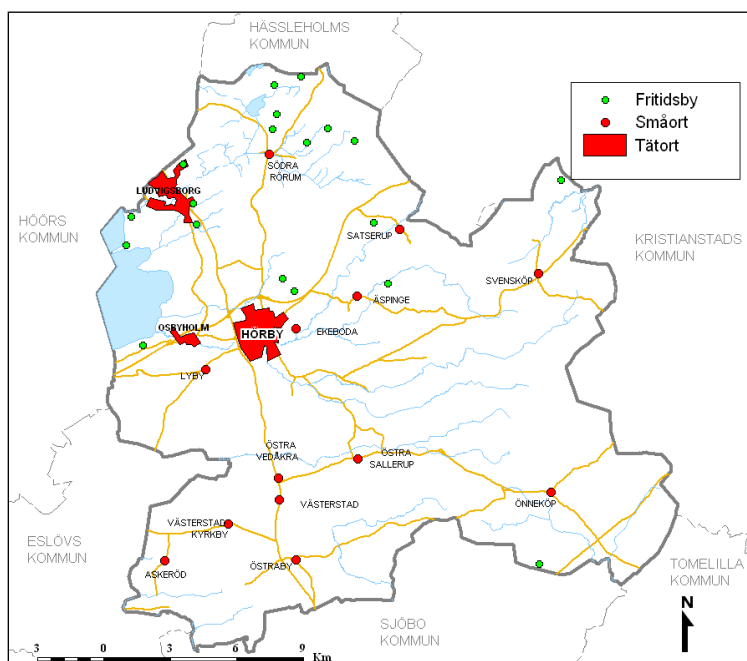
1.1 Kort beskrivning av Hörby kommun

Hörby kommun är beläget mitt i Skåne, och gränsar till sex kommuner: Kristianstad, Tomelilla, Sjöbo, Eslöv, Höör och Hässleholms kommun. Hörby kommun, med cirka 15 000 invånare, har en landyta på 433 km².

Hörby tätort, med cirka 7 100 invånare, är centralt belägen i Hörby kommun i anslutning till väg E22 och RV 13. Hörby kommun består av Hörby tätort, fyra lokala kärnor samt nio mindre byar.

Hörby kommuns fyra lokala kärnor: Östraby – Västerstad, Ludvigsborg, Önnköping – Långaröd och Killhult är viktiga servicenoder ute på landsbygden. Här finns tillgång till förskola och skola, dagligvaruhandel och kollektiva förbindelser. För att kunna definieras som lokal kärna bedömer Hörby kommun att en enskild eller två närliggande byar behöver uppfylla två av funktionerna: förskola eller skola, dagligvaruaffär eller regionbusstrafik.

Hörby kommun har nio mindre byar: Ringsjöstrand, Osbyholm, Lyby, Södra Rörum, Satserup, Äspinge, Korsholm – Norra Västerstad, Askeröd och Dala.

Figur 1. Tätorter, småorter och fritidsbyar i Hörby kommun.

1.2 Övergripande beskrivning av VA-försörjningen i kommunen

Nedan redogörs för en övergripande beskrivning av VA-försörjningen i kommunen, inom och utom verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten.

I Hörby kommun finns det sex vattenverk och sex avloppsreningsverk med ett tillhörande ledningsnät (spill, vatten och dag) på totalt 412 km och andra anordningar som pumpstationer och reservoarer. Hörby vattenverk är det största vattenverket och står för produktionen av cirka 92% av vattnet som distribueras via den allmänna anläggningen. Motsvarande siffra för Lyby avloppsreningsverk är cirka 91% av spillvattnet som renas i den allmänna anläggningens reningsverk. Det finns även ett dagvattenledningsnät på cirka 75 km med tillhörande pumpstation och dagvattendammar.

Den allmänna VA-anläggningen i Hörby kommun har totalt ca 3 700 abonnenter och av dessa är majoriteten anslutna till både vatten, spillvatten och dagvatten. Närmare 70 % av invånarna i Hörby kommun är anslutna till den allmänna VA-anläggningen.

Tabell 1. Den allmänna VA-anläggningen i Hörby 2023

Anläggningar		
Dricksvatten	Dagvatten	Spillvatten
6 vattenverk	8 dagvattendammar	6 avloppsreningsverk
8 reservoarer	1 pumpstation	32 pumpstationer
7 tryckstegringsstationer		208 LTA
		41 vacuumanläggningar
Ledningsnät		
Dricksvatten	Dagvatten	Spillvatten
170 753 meter	84 600 meter	Självfall 118 700 meter Tryck 24 900 meter Lågtryck 13 500 meter

Tabell 2. Antalet anslutna abonnenter till den allmänna VA-anläggningen september 2023

Antal abonnenter	
Vatten	3 731
Spillvatten	3 694
Dagvatten	2 419

1.2.1 Verksamhetsområde för den allmänna VA-anläggningen

Verksamhetsområde för VA innebär ett geografiskt avgränsat område inom vilket VA-huvudmannen är skyldig att tillhandahålla en eller flera vattentjänster. Avgränsningen för ett verksamhetsområde bedöms i enlighet med 6§, Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), SFS 2006:412.

VA-översikt

Bedömningen av när ett område är i behov av kommunal VA görs efter en analys av området och 6§ i vattentjänstlagen som reglerar när kommunens ansvar att inrätta verksamhetsområde inträder. Analysen av området görs enligt följande:

- Identifiera områden som bedöms utgöra bebyggelse i ett större sammanhang.
- Urval av potentiella §6-områden avseende skydd för människors hälsa (dricksvattenförsörjning, kvantitet och kvalitet) och skydd för miljö (påverkan på recipienten)
- Prioriteringsordning för utbyggnad där den inbördes prioriteringen mellan de områden som bedöms vara i behov av kommunal VA

Länsstyrelsen utövar tillsynen att kommunen uppfyller sina skyldigheter enligt 6§. För att avgöra om kommunen är skyldig att inrätta ett verksamhetsområde, brukar "större sammanhang" tolkas som 20-30 fastigheter, men det kan även gälla områden med färre fastigheter om det finns ett behov att skydda människors hälsa och miljön.

Begreppet "skydd för människors hälsa och miljön" har olika innebörd, beroende på vilken typ av verksamhetsområde som åsyftas. För vatten anses allmänt att tillgång på rent dricksvatten kan vara skäl att inrätta ett verksamhetsområde. När det gäller spillvatten kan förorening av dricksvattentäkter eller förorening av miljön utgöra sådana skäl. Verksamhetsområde kan beslutas för fyra olika vattentjänster: vatten, spillvatten, dagvatten (gata) och dagvatten (fastighet).

När verksamhetsområden vidare beslutas i kommunfullmäktige blir fastigheter inom området betalningsskyldiga för de vattentjänster som ingår efter att förbindelsepunkter förmedlats. Allmänna bestämmelser om vatten och avlopp (ABVA) reglerar vilka skyldigheter och rättigheter kommunen respektive fastighetsägaren har inom verksamhetsområdet.

1.2.2 Finansiering

VA-verksamheten finansieras genom avgifterna i Hörbys kommuns VA-taxa. VA-taxan beslutas årligen av kommunfullmäktige och är baserad på Svenskt Vattens taxekonstruktion som är uppbyggd enligt principerna i Lagen om allmänna vattentjänster och efter rättspraxis på området.

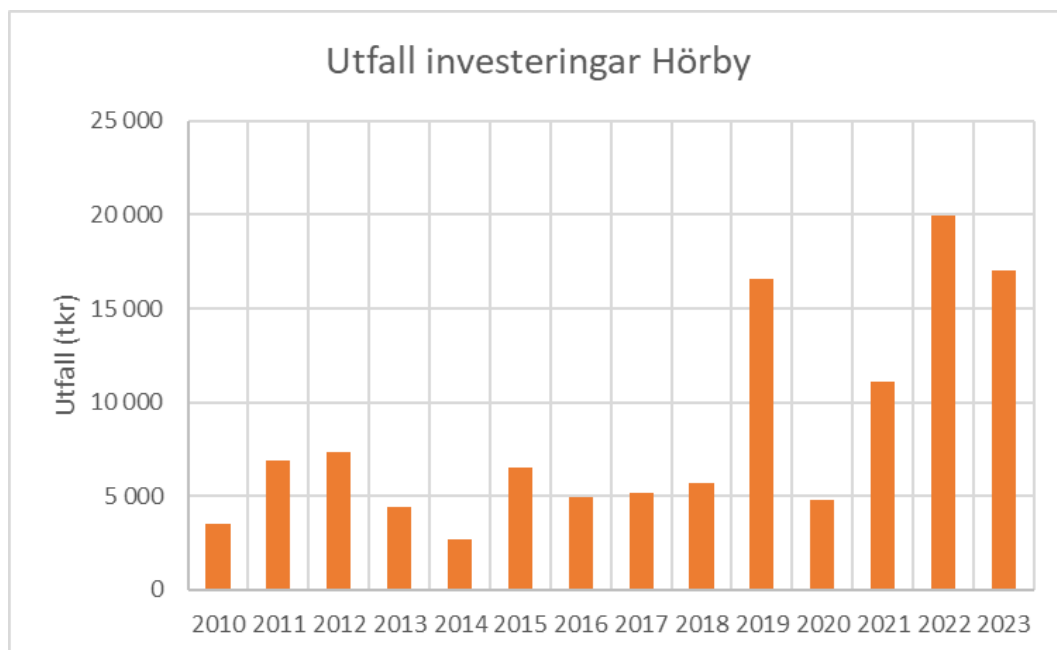
Anläggningsavgifterna bekostar exploateringar och utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen, medan brukningsavgifterna finansierar driften av den allmänna anläggningen samt kapitalkostnader för genomförda investeringar.

Brukningsavgift tas ut för vatten, spillvatten, dagvatten (gata) och dagvatten (fastighet). Detsamma gäller för anläggningsavgiften.

Det är möjligt att delvis finansiera VA-verksamheten med skattemedel men det bör bara göras tillfälligt och i undantagsfall. Enligt vattentjänstlagen ska VA-verksamhetens kostnader fördelas skäligt och rättvist mellan fastighetsägarna inom verksamhetsområdet.

Det finns en investeringsplan för de allmänna VA-anläggningarna för de kommande 12 åren som anger investeringsbehov för avloppsreningsverk, vattenverk, dagvattenanläggningar samt ledningsnät. Investeringsplanen uppdateras årligen och då tas det även fram en detaljbudget för kommande år. Det är ett kontinuerligt arbete att ta fram en investeringsplan för att hitta rätt prioriteringar då investeringsbehovet är stort på de allmänna VA-anläggningarna. Investeringsplanen tillsammans med driftkostnader ligger vidare till grund för beräkning av VA-taxan.

Nedan redovisas hur utfallet av genomförda investeringar i Hörby från 2010.

Figur 2 Utfall investeringar inom allmän VA i Hörby 2010-2023

1.2.3 Samverkansavtal inom allmän VA-försörjning

Hörby och Höörs kommun samverkar om allmän VA-försörjning styrd av en gemensam nämnd och driften sköts av förvaltningsorganisationen Mittskåne Vatten.

Syftet med samarbetet är att den gemensamma nämnden ska svara för att det finns en god och funktionell vatten- och avloppsinfrastruktur. Nämnden ansvarar för förvaltning, underhåll och planering och utbyggnad av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i respektive kommun. Respektive kommun är huvudman för sin egen allmänna vatten- och avloppsanläggning.

Ansvarsfördelningen avseende VA-verksamheten regleras i upprättat avtal om samverkan inom VA.

1.2.4 Anläggningar utanför verksamhetsområde

Utanför kommunalt verksamhetsområde finns enskilda anläggningar. Antal enskilda avlopp i Hörby kommun uppgår till ca 3 200 st. Det finns även 11 större enskilda avloppsanläggningar (25 – 200 pe¹), vilka drivs både enskilt och genom samfälligheter. Antal enskilda dricksvattenbrunnar i kommunen uppgår till ca 3300 st. Dessutom förekommer samfällighetsföreningar med gemensamma brunnar.

1.2.5 Ansvar

Huvudman för Hörby kommuns allmänna VA-anläggningar är kommunen genom den gemensamma VA-nämnden. Mittskåne Vatten ansvarar för driften av den kommunala vattenproduktionen, avloppsreningen och ledningsnäten med dess anläggningar.

¹ Pe (personekvivalent) anger den genomsnittliga mängd föroreningar i avloppsvatten som en person ger upphov till per dag. Personekvivalent definieras i Sverige som en BOD₇-belastning av 70 gram per dygn.

VA-översikt

Bygg- och miljönämnden har ansvar för tillsyn och prövning av små avloppsanläggningar. Små avloppsanläggningar omfattar avloppsanläggningar som är dimensionerat för att ta emot avloppsvatten motsvarande 25-200 personekvivalenter, vilket motsvarar 1-40 hushåll.

Bygg- och miljönämnden har ansvar för tillsyn och prövning av avloppsanläggningar som omfattas av anmälningsplikt enligt miljöprövningsförordningen, det vill säga avloppsanläggningar som är dimensionerade för att motta avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar mer än 200 men mindre än 2 000 personekvivalenter.

Det är fastighetsägaren/verksamhetsutövaren som ska ansöka om tillstånd/anmäla avloppsanläggningen till tillsynsmyndigheten. Det är fastighetsägaren/verksamhetsutövaren som sköter driften och skötseln av avloppsanläggningen.

Fastighetsägare utanför verksamhetsområdet ansvarar för sitt eget dricksvatten. Det krävs inget tillstånd eller krav på att göra en anmälan för vattenuttag till husbehovsförbrukning för enskilda fastigheter.

Tillhandahålls mer än 10 m³/dygn eller förser 50 personer eller fler med dricksvatten behövs en anmälan till Bygg- och miljönämnden, då detta klassas som en livsmedelsverksamhet. Att utta denna volym kan kräva tillstånd från Mark- och miljödomstolen.

Enligt livsmedelslagstiftningen ska kommersiella eller offentliga anläggningar ska alltid anmälas till Bygg- och miljönämnden innan anläggningen tas i drift. Bygg- och miljönämnden har tillsyn över denna typ av anläggningar.

Kommunstyrelsen ansvarar för den övergripande planeringen för hur mark- och vattenresurserna ska användas. Det innefattar bland annat att ta fram en kommunövergripande översiktsplan som ska ange inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för gatu- och parkskötsel vilket också inkluderar avvattning av gator och vägar. Avfallshanteringen sköts dock, liksom i Höör och Eslöv, av kommunägda MERAB, Mellanskånes renhållningsaktiebolag, som även sköter slamtömning av trekammarbrunnar och slutna tankar på enskilda fastigheter. Slammet lämnas sedan till Mittskåne Vatten för behandling på Lyby avloppsreningsverk.

Kommunfullmäktige ansvarar för att fastställa verksamhetsområde för VA samt VA-taxa för de allmänna vattentjänsterna.

1.3 Befolkningsprognos

Befolkningsmängden i Hörby uppgick 2023 till 15 585 invånare, vilket var en minskning med 133 personer från 2022.

Hörby kommun tar fram befolkningsprognoser och olika behovsprognoser för att följa både folkmängden och den demografisk utvecklingen. Under 2022 och 2024 tog Hörby kommun fram två olika befolkningsprognoser, en byggbaserad prognos och en trendbaserad prognos. Prognoserna ska ses som två möjliga scenarion för hur befolkningsutvecklingen kan komma att se ut år 2035 och 2040. I den trendbaserade prognosen baseras kommunens inflyttning på en tidsserieanalys, det vill säga hur den historiska inflyttningen sett ut. I den byggbaserade prognosen baseras inflyttningen i

VA-översikt

stället på kommunens planberedskap och ett antagande om tillkommande bygglov utanför detaljplanelagt område.

Framtagen trendbaserad befolkningsprognos för perioden 2024-2040 visar att befolkningen minskar i Hörby tätort-Osbyholm, Östraby-Västerstad, Killhult men att befolkningen ökar i Ludvigsborg och Önnköping.

Framtagen byggbaserad befolkningsprognos för perioden 2024-2040 visar att befolkningen ökar i Hörby tätort-Osbyholm, Ludvigsborg, Önnköping, Östraby-Västerstad och Killhult.

Enligt den trendbaserade prognosen, kommer befolkningen att öka med 70 personer, från 15 585 till 15 655 personer fram till 2040. Enligt den byggbaserad prognos kommer befolkningen öka med 2055 invånare från 15 585 till 17 640 personer.

1.3.1 Översiktsplanens utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin, *lokal flerkärnighet*, som följer av den gällande översiktsplanen för Hörby kommun beskriver övergripande var och hur Hörby kommun ska fortsättas utvecklas.

Utvecklingsstrategin består av tre samverkande strukturer; bebyggelse, grön infrastruktur och transportinfrastruktur. För en hållbar samhällsutveckling behöver planeringen av bebyggelse (bostäder, verksamheter och service) ske i samspel med planering av transportinfrastruktur och grön infrastruktur men även viss teknisk infrastruktur. Dessa strukturer har en stor betydelse för vilken tillväxt och livskvalitet som skapas i Hörby kommun. Utvecklingsstrategin utmärker sig med Hörby tätort som tillväxtmotor, fyra lokala kärnor samt nio mindre byar, vilka binds samman av ett finmaskigt nät av vägar i ett fantastiskt natur- och kulturlandskap. Enligt utvecklingsstrategin ska bebyggelseutveckling prioriteras enligt nedan ordning.

1. Lokal tillväxtmotor (Hörby tätort)
2. De lokala kärnorna (Östraby-Västerstad, Ludvigsborg, Önnköping-Långaröd och Killhult)
3. Byarna i omlandet (Ringsjöstrand, Osbyholm, Lyby, Södra Rörum, Satserup, Äspinge, Korsholm – Norra Västerstad, Askeröd och Dala).

Utbyggnadsområdena som pekas ut i kommunens översiktsplan är lokaliserade till Hörby tätort och ett fåtal i några av byarna. Dock kan det förekomma sporadisk förtätning även i byar där det inte förekommer utpekade utbyggnadsområden. Utvecklingsstrategin är här tänkt som ett hjälpmedel för var bygglov bör och inte bör beviljas.

2 Lagstiftning och direktiv som styr VA-verksamheten

VA-försörjningen styrs av flera lagar, förordningar och direktiv. I detta avsnitt beskrivs den lagstiftning som bedöms vara mest relevant i den långsiktiga planeringen för att säkerställa behovet av allmänna vattentjänster i kommunen.

2.1 Ramdirektivet för vatten

Ramdirektivet för vatten, även kallat Vattendirektivet, antogs 2000 och har som syfte att skydda och förbättra alla vattenförekomster i EU. Vattendirektivet infördes i svensk lagstiftning 2004 och är utgångspunkten för vattenförvaltningen i Sverige. Det handlar till största del om att minska mängden

VA-översikt

föroreningar och att främja en hållbar vattenanvändning. Bland annat ställer direktivet krav på att dricksvattentäkter ska skyddas så att dricksvattenproducenter inte behöver öka nuvarande reningsgrad. Vattendirektivet gäller alla sjöar, vattendrag, grundvatten och kustnära hav.

Ramdirektivet sätter ramen för flera dotterdirektiv, miljökvalitetsnormsdirektivet och grundvattendirektivet.

2.1.1 Vattenförvaltningsförordningen

I vattenförvaltningsförordningen beskrivs hur avrinningsområdena är organiserade samt vilka myndigheter som är ansvariga för att följa upp och rapportera vattnens status. Sverige är uppdelat i fem vattendistrikt. Hörby kommun tillhör till största delen Västerhavets vattendistrikt, men delar av kommunen ligger även inom Södra Östersjöns vattendistrikt.

Vattenmyndigheten tar var sjätte år fram ett åtgärdsprogram för respektive distriktet som redogör för åtgärder statliga och kommunala myndigheter ska genomföra inom sina respektive ansvarsområden. De administrativa åtgärderna är bindande och ska leda till fysiska åtgärder i miljön.

För att bedöma statusen för yt- och grundvatten har vattnet inom vattendistriktet delats in i enheter som benämns vattenförekomster. Varje vattenförekomst har tilldelats en miljökvalitetsnorm (MKN) som är ett mått på den kvalitet som vattenförekomsten ska ha vid en viss tidpunkt.

Ytvattenförekomster har MKN för ekologisk status och kemisk status. Grundvattenförekomster har MKN för kemisk status och kvantitativ status. Recipienternas MKN och statusklassningar återfinns i Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

2.1.2 Miljökvalitetsnormsdirektivet (prioämnesdirektivet)

Miljökvalitetsnormsdirektivet är ett dotterdirektiv till vattendirektivet och innehåller vilka kemiska ämnen som är aktuella vid kemisk statusklassning av ytvatten enligt ramdirektivet. Det är över 40 ämnen som ingår i direktivet och den aktuella kemiska statusen får inte ändras för något enskilt ämne som ingår. Miljökvalitetsnormerna för ett vattendrag säger vilken kvalitet och status ett vatten ska ha vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vatten ska uppnå god kvalitet. Det finns också ett försämringsförbud som innebär att statusen inte får försämras.

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrinstrument för myndigheter och kommuner när de tillämpar lagar och bestämmelser på miljöområdet, till exempel vid tillståndsprövning och tillsyn.

2.1.3 Grundvattendirektivet

Grundvattendirektivet är ett dotterdirektiv till vattendirektivet och syftar till att bibehålla eller förbättra grundvattenförekomsternas kemiska och kvantitativa status. Särskilt viktigt är detta för grundvatten som används för dricksvattenproduktion. Direktivet innehåller vilka kriterier som medlemsstaterna ska använda vid sin bedömning av grundvattenstatus.

2.1.4 Påverkan Hörby VA-försörjning

Kommunerna har en viktig roll i genomförandet av ramdirektivet för vatten då de är verksamhetsutövare för många verksamheter som direkt påverkar den omgivande vattenmiljön men också vid den fysiska planeringen. Nedan listas hur ramdirektivet för vatten påverkar planeringen av Hörby kommuns VA-försörjning.

- Hänsyn måste tas till miljökvalitetsnormer vid all förändring av verksamhet, t.ex. vid utbyggnad av avloppsreningsverk eller inrättande av vattendom. MKN måste även beaktas vid dagvattenhantering där krav kan komma att ställas på fördröjning och rening av dagvatten för att inte riskera att vattendrag inte når god ekologisk och kemisk status.

- Striktare krav på utsläpp från avloppsreningsverk kan krävas för att MKN ska uppfyllas. Detta kan innebära utökad rening på avloppsreningsverken. Även tillskottsvatten påverkar utsläppen från avloppsreningsverk i form av minskad reningseffektivitet i samband med förhöjda flöden och på grund av utsläpp av orenat eller delvis renat avloppsvatten. Därför behöver arbete genomföras för att minska mängderna tillskottsvatten till reningsverken.

2.2 Dricksvattendirektivet

Dricksvattendirektivet anger vad som måste uppfyllas för att ett vatten ska få användas som dricksvatten. Det senaste direktivet vann laga kraft i januari 2021 och håller nu på att införas i svensk lagstiftning. Direktivet är ett så kallat minidirektiv och varje medlemsstat kan ta beslut om skarpare kravställningar.

Det senaste dricksvattendirektivet innebär bland annat att medlemsstaterna blir skyldiga att rapportera utläckage av dricksvatten, samt att antalet ämnen som ska övervakas utökas. Även krav på riskbedömning och riskhantering kommer att utökas och beröra både tillrinningsområden, vattentäkter, vattenverk och hela distributionskedjan till fastigheterna. Det nya direktivet innehåller bland annat fler antal ämnen som ska övervakas samt nya gränsvärden för PFAS, arsenik och bly.

Dricksvattendirektivet infördes i svensk lagstiftning 1 januari 2023 genom Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten.

2.2.1 Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter

Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter innebär bindande kvalitetskrav för anläggningar som i genomsnitt tillhandahåller minst 10 m³ per dygn eller försörjer minst 50 personer med dricksvatten. Det ställs även krav på provtagning hos användare, både vid egen anläggning samt vid avtalsanslutning. För privata dricksvattenanläggningar som tar vatten från egen vattentäkt och som försörjer fler än 50 personer eller mer än 10 m³ per dygn gäller samma lagstiftning med kvalitetskrav och krav på provtagning.

2.2.2 Påverkan Hörby VA-försörjning

Den som producerar dricksvatten är skyldig att uppfylla de krav som ställs i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten. Kraven ställs på hela hanteringen från att råvattnet leds in i ett vattenverk samt vilken kvalitet det utgående dricksvattnet ska hålla. Kvalitetskraven ställs i form av gränsvärden för ett visst antal ämnen och mikroorganismer. Vattnet ska vara hälsosamt, rent och säkert att dricka.

Nedan listas exempel på hur de nya dricksvattenföreskrifterna kan påverka planeringen av Hörby kommuns VA-försörjning.

- Striktare krav för vissa parametrar
- Rapportering av utläckage av dricksvatten

2.3 Skånes regionala vattenförsörjningsplan

I Skånes Regionala Vattenförsörjningsplan (2012:2) primära syfte är att belysa regionalt betydelsefulla vattenresurser för nutida och framtida dricksvattenförsörjning. Det sekundära syftet är att planen ska fungera som underlag och stöd för fördjupade analyser på lokal nivå i kommunala vattenförsörjningsplaner.

2024 gick ett förslag på ny regional vattenförsörjningsplan (Länsstyrelsen Skåne, remissversion 2024). Där pekas regionalt viktiga vattenresurser ut i länet. Där har den så kallade Höörsandstenen, i Hörbysänkan pekats ut som regionalt viktig för vattenförsörjningen i länet. Området används redan idag för den kommunala dricksvattenförsörjningen, och nya vattentäkter bedöms bli aktuella i förekomsten.

2.4 Lagen om allmänna vattentjänster

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV, Vattentjänstlagen) reglerar kommunernas skyldighet att ordna vattentjänster och syftar till att säkerställa en långsiktig hållbar VA-försörjning med hänsyn till både miljö och människors hälsa. Lagen reglerar ansvarsförhållande mellan kommunen, VA-huvudman och fastighetsägare. Enligt vattentjänstlagen är det kommunerna som är skyldiga att ordna vattentjänster om det med hänsyn till skydd för människors hälsa eller miljön behöver ordnas i ett större sammanhang för befintlig eller blivande bebyggelse.

Vattentjänstlagen är en så kallad speciallag. Det innebär att när en fråga är reglerad i vattentjänstlagen gäller dessa regler före allmänna lagar som kommunallagen eller skadeståndslagen.

1 januari 2023 trädde följande förändringar i vattentjänstlagen i kraft:

- En kommun ska vid bedömningen om det finns behov av en allmän vattentjänst ta särskild hänsyn till förutsättningarna att tillgodose behovet av vattenförsörjning och avlopp genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.
- Varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan efter 31 januari 2023. Vattentjänstplanen ska samrådas och granskas och ska beslutas av kommunfullmäktige.
- Vattentjänstplanen ska även innehålla en bedömning om vilka åtgärder som behöver vidtas där att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall.
- Enligt förarbeten till vattentjänstlagen bör planeringshorisonten i vattentjänstplanen vara 12 år.

2.4.1 Påverkan Hörby VA-försörjning

En behovsbedömning över vilka områden där kommunen har en skyldighet att ordna vattentjänster pekar ut vilka områden som längre fram kan behöva anslutas till kommunalt VA.

Behovsbedömningen visar om det utifrån lagstiftningen kan föreligga ett behov att inrätta verksamhetsområde och bygga ut allmän VA-anläggning i områdena. Behovsbedömningen utgår från området i ett större sammanhang och risken för miljö och hälsa.

Förändringen i LAV innebär även att kommunen behöver titta närmare på vilka åtgärder som krävs för att säkerställa de allmänna VA-anläggningarna vid ett skyfall. Detta kan längre fram innebära ökat investeringsbehov för att säkerställa funktionen vid skyfall.

2.5 Miljöbalken

Miljöbalken syftar till att skydda människor och miljö och är central i svensk miljölagstiftning och kompletteras av flera förordningar och föreskrifter. Alla vattentjänster omfattas av miljöbalken som reglerar bland annat skydd av vattentäkt, dricksvattenproduktion, ledningsnät, reningsverk och

dagvattenhantering. En av skyldigheterna enligt miljöbalken är att VA-organisationerna har en väl fungerande egenkontroll för hela VA-verksamheten.

Miljöbalken reglerar flera vatten- och avloppsrelaterade frågeställningar så som miljökvalitetsnormer och vattenförvaltning, skyddsområde för vattentäkt och annat skydd av vatten, samt bestämmelser om vattenverksamhet.

Utsläpp av avloppsvatten är en miljöfarlig verksamhet som ska ske så att olägenhet ej uppstår. Med definitionen av avloppsvatten omfattas spillvatten, men även i vissa fall också dagvatten. I Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) regleras tillstånds- respektive anmälningsplikt för olika typer av avloppsreningsanläggningar. Till stöd för prövning och tillsyn av enskilda avloppsanordningar har Naturvårdsverket beslutat om allmänna råd (NFS 2006:7) och handbok (2008:3) för små avloppsanordningar.

Naturvårdsverket har i sina olika författningssamlingar föreskrifter som reglerar reningen av avloppsvattnet, oberoende av storlek på anläggningen. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning för små avloppsanläggningar, det vill säga anläggningar dimensionerade för upp till 200 personer.

2.6 Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen (2010:900) innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. I de kommunala planerna; översiktsplan, detaljplaner och områdesbestämmelser, görs en avvägning mellan olika intressen och beslut fattas om hur mark- och vattenområden får användas inom kommunen. Mark och vatten ska användas till det som de är mest lämpade och vid planering och byggande ska hänsyn tas till både enskilda och allmänna intressen. Till exempel ska lokalisering av bebyggelse ske med hänsyn till möjligheter till vatten- och avloppsförsörjning, utan att yt- och grundvatten påverkas negativt av föroreningar.

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. En översiktsplan är inte juridiskt bindande men ska vara vägledande för beslut när det gäller detaljplanering, bygglov och andra tillståndsprövningar. Arbetet innefattar en översyn av befintlig översiktsplan utifrån ny lagstiftning och nya regionala och kommunala styrdokument samt dialog med bland annat medborgare, politik och myndigheter.

Kommunen har planmonopol enligt plan- och bygglagen vilket innebär att kommunen har ansvar för planeringen av mark- och vattenområden.

2.7 Avloppsdirektivet

Spillvatten innebär förbrukat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och liknande. Det är ett vatten som innehåller mängder av olika föroreningar och ämnen och måste genomgå rening innan det släpps vidare till recipienten. EU ställer krav på medlemsstaternas avloppshantering genom avloppsdirektivet (91/271/EEG). Direktivets syfte är att reducera skadlig miljöpåverkan som konsekvens av utsläpp av avloppsvatten och är ett genomförandedirektiv under ramdirektivet för vatten. Direktivet är införlivat i svensk rätt genom miljöbalken, lagen om allmänna vattentjänster samt Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2016:6. Avloppsvatten från tätorter med mer än 2000 pe lyder under direktivet.

Under 2024 väntas ett förslag till nytt avloppsdirektiv tas fram. I det förväntas avloppsdirektivet förändras inom bland annat följande punkter:

VA-översikt

- Krav på avloppsreningsverk för minst 1000 invånare att rena BOD jämfört med dagens 2000 invånare.
- Reningsverk för minst 10 000 pe men högst 150 000 pe ska som huvudregel rena fosfor och/eller kväve baserat på en bedömning av behovet till senast 2045.
- Reningsverk för minst 10 000 invånare med höst 150 000 invånare ska införa avancerad rening (läkemedel) rening efter en bedömning av behovet av sådan rening senast 2045.
- Varje lands reningsverk ska tillsammans nå energineutralitet till 2045.

2.7.1 Påverkan Hörby VA-försörjning

Nedan listan hur avloppsdirektivet påverkar planeringen av Hörby kommuns VA-försörjning.

- Striktare krav för mindre avloppsreningsverk
- Striktare krav vid en utbyggnad och tillståndsprövning av Lyby avloppsreningsverk.
- Krav på införande av energibesparande åtgärder

2.8 Slamdirektivet

Slamdirektivet är från 1986 och är föråldrat. Direktivet reglerar maximalt tillåtna halter av metaller i slam och åkermark samt till vilka typer av grödor som slammet får användas. EU-kommissionen utvärderar just nu nuvarande slamdirektivet som kan komma att revideras längre fram.

2.8.1 Påverkan Hörby VA-försörjning

Nedan listan hur slamdirektivet kan påverka planeringen av Hörby kommuns VA-försörjning.

- Striktare krav på slamhantering och möjlighet att sprida på åkermark
- Förändring av dagens hantering vilket kan innebära större investeringar avseende slamhantering på Lyby avloppsreningsverk

2.9 Översvämningsdirektivet

Översvämningsdirektivet antogs i EU 2007. Det togs fram som en reaktion på de stora översvämningsarna som drabbade Europa under 2002. Direktivet syftar till att minska negativa konsekvenser av översvämningsar, såväl miljö- och hälsomässiga som kulturella och ekonomiska. I Sverige är MSB ansvarig myndighet för genomförandet av direktivet. I Sverige genomförs översvämningsdirektivet genom förordning om översvämningsrisker och föreskrifter om riskhanteringsplaner.

Översvämningsförordningen sker i tre steg där det första är att bedöma var översvämningsrisker kan ske, steg 2 att ta fram kartor över de områdena för betydande översvämningsrisk har identifierats. I steg tre tar länsstyrelsen fram riskhanteringsplaner där mål och åtgärder för hantering av översvämningsriskerna ingår.

2.9.1 Påverkan Hörby VA-försörjning

Nedan listan hur översvämningsdirektivet påverkar planeringen av Hörby kommuns VA-försörjning.

- Beskriver områden som är olämpliga för VA-anläggningar. Idag används lägsta nivå för bygglovslinje, som anger lägsta tillåtna golv vid byggnation i närområdet till Ringsjön, för att

undvika byggnader i områden med risk för översvämning från Ringsjön. I skyfallskontrollen har även en bedömning gjorts utifrån högvattenstånd i Östra och Västra Ringsjön samt skyfall för att bedöma vilka VA-anläggningar som behöver åtgärdas för att upprätthålla funktion.

2.10 Säkerhetsskyddslagen och NIS

Säkerhetsskyddslagen och NIS (Nätverk och InformationsSäkerhet) syftar båda till att göra samhällsviktiga verksamheter mindre sårbara inför olika typer av hot. Medan säkerhetsskyddslagen gäller på nationell nivå är NIS ett direktiv på lokal nivå. Dricksvattenförsörjning tillhör samhällskritisk verksamhet och berörs därför av både säkerhetsskyddslagen och NIS. De dricksvattenproducenter som omfattas av regleringen är de VA-huvudmän som levererar dricksvatten till minst 20 000 personer eller akutsjukhus.

Säkerhet är ett brett område som innefattar fysiskt skydd av VA-anläggningen, IT-säkerhet, dokumentssäkerhet, beredskap, hotbilder, arbetsmiljö, brandskydd och medarbetarnas säkerhet.

Risker och hot kan delas in i tre övergripande kategorier:

- Tekniska hot (som olika systemfel)
- Naturhot (som olika väderfenomen och översvämningar)
- Mänskliga hot (fientliga hot i form av angrepp och hot mot verksamheten i form av misstag)

Sårbarhet och risk tar sig nya uttryck och det handlar inte bara om fysiska eller digitala intrång och störningar. Sjukdomar som drabbar nyckelpersonal eller hittills okända ämnen som hamnar i vattnet är en realitet.

Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen har ökat på senare år. Säkerheten har inte hängt med i samma tempo. Idag är många IT-system inte längre enbart ett stöd för verksamheten, utan en förutsättning för att verksamheten ska fungera. Detta innebär att sårbarheten i hela samhället har ökat och även för VA-försörjningen.

2.10.1 Påverkan Hörby VA-försörjning

NIS ställer krav på verksamheten att bedriva ett systematiskt och riskbaserat säkerhetsarbete och kunna hantera och rapportera säkerhetsrelevanta incidenter. Detta innebär följande:

- Risk- och sårbarhetsanalyser ska göras årligen och även innefatta informationssäkerhet.
- Proaktiva åtgärder ska vidtas för att minimera avbrott vid incidenter
- Rapportering ska göras om incidenter med betydande påverkan på kontinuitet inträffar.

2.11 Allmänna bestämmelser för brukande av den allmänna VA-anläggningen, ABVA

ABVA är bestämmelser som reglerar ansvarsförhållandet mellan VA-huvudmannen och fastighetsägaren. ABVA reglerar bland annat skyldigheter och rättigheter för fastighetsägaren vid anslutning till den allmänna VA-anläggningen. Hörby och Hörs kommun har en gemensam ABVA och denna följer Svenskt Vattens rekommendationer. Gällande ABVA har beslutats i Hörby kommunfullmäktige och gäller fr.o.m. 2014-01-01.

Det pågår ett arbete att ta fram en ny ABVA gemensamt med Skånes kommuner.

2.12 Anläggningslagen

Anläggningslagen (1973:1149) reglerar organisation av gemensamhetsanläggningar. Där VA-huvudmannen inte har skyldighet att inrätta ett verksamhetsområde har kommunen lämnat över ansvaret för VA-försörjningen till den enskilda fastighetsägaren. Ofta inrättas ett enskilt avlopp som betjänar den egna fastigheten. Ibland kan dock flera fastighetsägare gå ihop och skapa gemensamma avlopps- och dricksvattenanläggningar. Inrättandet av gemensamhetsanläggningar regleras genom Anläggningslagen. Det finns villkor som ska uppfyllas i samband med förrättning och bildande av en gemensam VA-anläggning, vilka bl.a. anger att:

- Fastigheten ska ha ett väsentligt intresse av att delta i samarbetet.
- Fördelarna med anläggningen väger större än anläggningens kostnader och olägenheter.
- Berörda fastighetsägare ska vara positivt inställda till anläggningen

Samarbetsformen styrs genom lagen om förvaltning av samfälligheter (1973:1150).

2.13 Badvattendirektivet

Badvattendirektivet (2006/7/EG) innehåller bl.a. bestämmelser om kontroll och klassificering av badvattnets kvalitet. Syftet är att bevara, skydda och förbättra miljön och skydda människors hälsa. Direktivet är implementerat i svensk lagstiftning genom badvattenförordningen (2008:218) samt Havs- och vattenmyndighetens föreskrift (HVMFS 2012:14).

Medlemsstaterna ska klassificera badvatten som dåligt, tillfredsställande, bra eller utmärkt. Allt badvatten skall vara åtminstone "tillfredsställande" senast vid slutet av 2015 års badsäsong. De ska vidare vidta de rimliga och proportionella åtgärder som de anser lämpliga för att öka det antal badvatten som klassificeras som "utmärkta" eller "bra".

I Hörby finns två badplatser, men ingen av dessa är EU-klassade badplatser och regleras därmed inte utifrån Badvattendirektivet. En EU-klassad badplats är definierad utifrån antalet badande som ska vara mer än 200 badande per baddag. Badplatsen Ringsjöstrand norra ligger vid utloppet av Hörbyån vid Östra Ringsjöns sydöstra hörn.

3 Vattenförekomster och statusklassningar i Hörby kommun

Vattnet i Sverige delas in i olika vattenförekomster för att kunna beskriva ett vattens tillstånd och bedöma vilka miljökvalitetsnormer som gäller för respektive förekomst. Vattenförekomster delas i sin tur i fyra sorter: vattendrag, sjöar, grundvatten och kustvatten. För att räknas som en vattenförekomst måste en viss storlek vara uppnådd. Vattenmyndigheterna gör statusklassning enligt särskilda föreskrifter och kan på så vis hitta de vatten som inte klarar kvalitetskraven som EU har fastställt. Klassificeringen baseras på olika typer av status beroende på vilken vattenförekomst det gäller:

Sjöar och vattendrag:	Ekologisk och kemisk status
Grundvatten:	Kemisk och kvantitativ status
Kustvatten:	Ekologisk och kemisk status

Ringsjöarna ingår i Rönneås avrinningsområde och tillhör Västerhavets vattendistrikt. Hörby kommun tillhör Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt. Nedan anges vilka miljökvalitetsnormer som berör kommunen avseende yt- och grundvatten.

VA-översikt

De olika statustyperna bedöms i olika skalor men målet för samtliga vattenförekomster är god status. I Hörby finns 19 klassificerade vattenförekomster, sex grundvattenförekomster, 13 ytvattenförekomster (en sjö och tolv vattendrag) med tillhörande statusklassning och MKN för 2017-2021.

Tabell 3 Sammanfattning vattenförekomster och dess status

KLASSIFICERING OCH MILJÖKVALITETSNORMER				
VATTENFÖREKOMST, sjöar och vattendrag	EKOLOGISK STATUS 2017-2021	MKN 2033	KEMISK STATUS 2017-2021	MKN 2033
Östra Ringsjön	Otillfredsställande	God	Uppnår ej god	God
Kvesarumsån	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
Rönne å: Lybybäcken- Källa	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
Rönne å (Hörbyån): Östra Ringsjön- Lybybäcken	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
Lybybäcken	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
Mjöån	God	God	Uppnår ej god	God
Segesholmsån	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
Julebodaån	God	God	Uppnår ej god	God
Verkaån	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
Torpsbäcken	Dålig	God	Uppnår ej god	God
Borstbäcken	Måttlig	Måttlig	Uppnår ej god	God
Bråån	Måttlig	God	Uppnår ej god	God
VATTENFÖREKOMST, grundvatten	KVANTITATIV STATUS 2017-2021	MKN 2033	KEMISK STATUS 2017-2021	MKN 2033
Hörby	God	God	God	God
Oderup	God	God	God	God
Södra Rörum	God	God	God	God
Svensköp	God	God	God	God
Önnköping	God	God	God	God
Slagtofta	God	God	God	God

3.1.1 Sammanställning åtgärdsförslag i VISS

För varje vattenförekomst finns åtskilliga åtgärdsförslag för att sjön/vattendraget ska uppnå ”god ekologisk status”. Endast de åtgärder som kan relateras till kommunens VA-försörjning visas i tabellen nedan.

Tabell 4 Åtgärdsförslag för att vattenförekomster ska nå god ekologisk status kopplade till VA-planering

Åtgärdsförslag enligt VISS 2021 och framåt	Plats	Kommentar från Hörby kommun
Kommunal anslutning av små avlopp. Åtgärden behövs för att klara åtgärdsbehov för fosfor i inlandsvatten. Kommunal anslutning av små avlopp vid vattenförekomsten planeras ske fram till 2027 i Hörby kommun	Hörby	Planering enligt VA-utbyggnadsplan 2025-2036
Upprättande/revidering av vattenskyddsområde. Tillsyn av vattenskyddsområde	Askeröd, Svensköp/Killhult, Södra Rörum, Oderup och Önneköp	Ansökan om vattenskyddsområde för Önneköp har lämnats in. Planering för att inrätta vattenskyddsområden för övriga områden har inletts.

4 Miljömål

4.1 Nationella och regionala miljökvalitetsmål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 miljökvalitetsmål. Syftet med målen är att uppnå en miljömässigt långsiktigt hållbar miljö. Några av dessa mål berör i hög grad vatten, nämligen:

- Ingen övergödning
- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård

I Skåne har Länsstyrelsen tagit fram mål som visar hur Skåne län kan bidra till att nå de nationella miljökvalitetsmålen. I målen ingår bland annat att minska utsläppen av fosforföreningar, restaurering av vattendrag, upprättande av vattenförsörjningsplaner och att skapa långsiktigt skydd för skyddsvärda natur- och kulturmiljöer samt marina miljöer.

5 Planer, strategier, mål och kommunala samarbeten

Nedan redovisas kommunala planer, strategier och kommunala samarbeten som är relevanta för vattentjänstplanen.

5.1 Vision och mål Hörbys kommun

Under varje mandatperiod tar kommunfullmäktige fram kommunövergripande mål.

VA-översikt

5.1.1 Vision

Hörby kommuns vision ska ange färdriktningen för hur kommunen ska utvecklas fram till år 2030. I styrmodellen som antogs av kommunfullmäktige 2024 beslutades vision och mål.

5.1.2 Kommunfullmäktiges mål

I tabell 5 nedan beskriver Hörbys politiker hur de ser på visionen för Hörby kommun uppdelad i tre fokusområden.

Tabell 5 Mål för Hörby kommun

Mål	Förklaring	Indikatorer
Blomstrande näringsliv	Det är enkelt för dig att etablera och lätt att bedriva din verksamhet. Inget krångel, en väg in.	• Samlad lönesumma i kommunen
		• Ranking av det lokala företagsklimatet
		• Nöjd kund - index (SKR)
		• Antal företag
Ett gott liv	Här upplever du livskvalitet och känner framtidstro	• Sysselsättningsgrad
		• Aktivitets- och nyttjandegrad av kultur- och idrottsutbud
		• Infrastruktur
		• Folkhälsa
		• Offentliga mötesplatser
		• Påverkansmöjligheter
Ökad trygghet	Här känner du dig trygg genom hela livet och känner en stark gemenskap	• Generationsöverskridande projekt
		• Trygga miljöer
		• Brottslighet
		• Samverkan med polisen
		• Samverkan med civilsamhället Förtroende för samhällsfunktioner

5.2 Fokusområden VA-nämnden 2024- 2027

Utifrån kommunfullmäktiges kommunövergripande mål beslutade vatten- och räddningstjänstnämnden 2023 om följande fokusområden kopplat till den kommunala VA-försörjningen. Fokusområden har tagits fram utifrån Hörbys och Höörs kommunövergripande mål och beslutades vidare av VR-nämnden 2023-12-08. Beslutade fokusområden baseras på Hörby kommuns tidigare beslutade mål och har inte uppdaterats sedan den nya styrmodellen för Hörby kommun antogs.

Fokusområdena är indelade i olika delmål. Arbetet med delmålen kommer på olika sätt genomsyra verksamheten vid verksamhetsplanering, drift och underhåll, genomförandeprojekt, utredning, kundnära tjänster och kommunikation.

VA-översikt

Driftsäker leverans av vattentjänster

Långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning

Miljö- och klimatsmart VA

Trygg och utvecklande arbetsmiljö

Effektiv ekonomistyrning och resursanvändning

God kommunikation och samverkan

Nedan presenteras hur respektive fokusområde kopplar till Hörby kommuns mål samt agenda 2030 de globala målen för hållbar utveckling.

Säker leverans av vattentjänster
Hörby kommun
Levande landsbygd
Ett gott liv
Globala mål
6. Rent vatten och sanitet
9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
14. Hav och marina resurser
Tryggad dricksvattenförsörjning
Hörby kommun
Levande landsbygd
Stark centralort
Ett gott liv
Globala mål
3. Hälsa och välbefinnande
6. Rent vatten och sanitet
9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
14. Hav och marina resurser
Miljö- och klimatsmart VA
Hörby kommun

VA-översikt

Levande landsbygd
Ett gott liv
Globala mål
6. Rent vatten och sanitet
9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringar
14. Hav och marina resurser
Trygg och utvecklande arbetsmiljö
Hörby kommun
Ett gott liv
Globala mål
5. Jämställdhet
8. Anständiga arbetsvillkor och anständig tillväxt
9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur
10. Minskad ojämlikhet
12. Hållbar konsumtion och produktion
Effektiv ekonomistyrning och resursanvändning
Hörby kommun
Ett gott liv
Globala mål
1. Ingen fattigdom
9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringar
God kommunikation och samverkan
Hörby kommun
Stark centralort
Blomstrande näringsliv
Gott liv
Globala mål
4. God utbildning för alla
6. Rent vatten och sanitet
11. Hållbara städer och samhällen

12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringar
14. Hav och marina resurser

5.3 Översiktsplan

Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste dokument. En översiktsplan visar genom text och kartor kommunens långsiktiga planering av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras.

Gällande översiktsplan har arbetats fram för kommunen och den beslutades i Kommunfullmäktige i mars 2016. Hörby kommun kommer under 2024- 2025 att fram en ny översiktsplan som ska sträcka sig till 2035 med utblick mot 2045. Vattentjänstplanen för Hörby 2025 baseras på innehållet i samrådsunderlaget för ÖP 2035.

5.4 Dagvattenpolicy

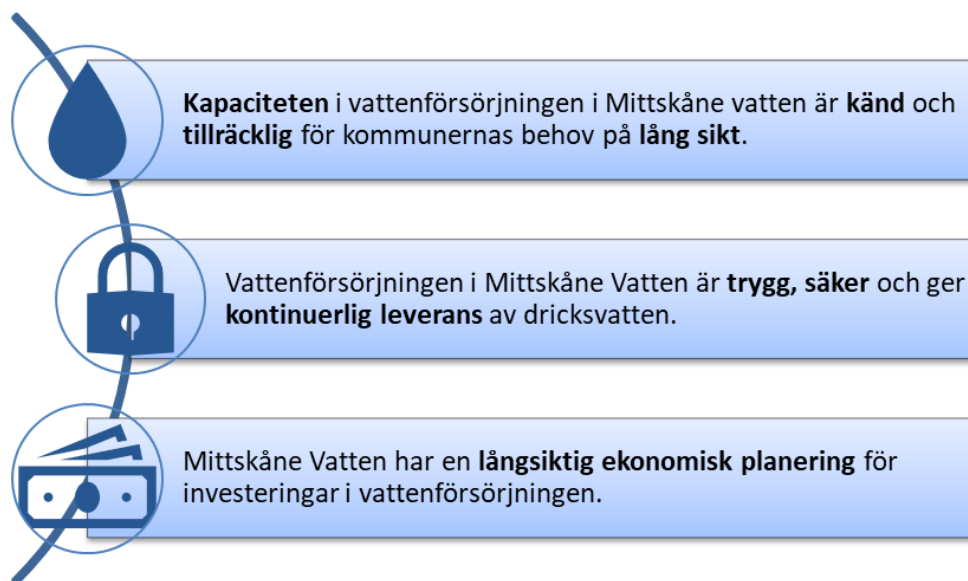
År 2017 antogs en dagvattenpolicy för Hörby kommun som är i behov av uppdatering och komplettering. Under 2024 och 2025 tas därför en ny dagvattenstrategi fram som ska behandla ställningstaganden och rutiner för dagvattenhantering. Målet med den nya dagvattenstrategin är att skapa en tydlig och gemensam väg till en hållbar dagvattenhantering där det framgår hur Hörby kommun ska jobba med dagvattenfrågor, hur ansvarsfördelningen ser ut mellan olika aktörer och i vilka skeden frågorna ska beslutas och genomföras. Arbetet sker gemensamt mellan Hörby kommun, Mittskåne Vatten och Höörs kommun.

I samband med revideringen är berörda verksamheter involverade i arbetet för att policyn ska bli väl förankrad och implementeras i organisationerna.

5.5 Vattenförsörjningsplan

För vattenförsörjningsplaneringen för Hörby och Höör finns en framtagna nulägesbeskrivning samt beslutat mål och strategidokument för vattenförsörjning i Hörby kommun. Nulägesbeskrivningen beskriver dagens situation. Mål- och strategidokument formulerar mål och strategier för den framtida vattenförsörjningen och anger riktningen för det kommande arbetet.

Vattenförsörjningsplanen behöver kompletteras med plan med åtgärder och plan för kontinuerligt och långsiktigt arbete. Nedan visualiseras målbilden för vattenförsörjningen i kommunen.

Figur 3 Målbild för vattenförsörjningen i Hörby och Höörs kommun.

5.6 Naturvårdsprogram

Naturvårdsprogrammet för Hörby är ett kunskaps- och planeringsunderlag som pekar ut och beskriver de naturvärden som finns i Hörby kommun. Förutom strategier för naturvårdsarbetet innehåller naturvårdsprogrammet en objektiv kunskapssammanställning som pekar ut de mest värdefulla naturområdena i kommunen. Ett naturvårdsprogram utgör ett rådgivande underlag till all fysisk planering och myndighetsutövning, både på kommunal och regional nivå.

Hörbys Naturvårdsprogram antogs 2021-11-29 och ersatte Hörbys naturvårdsplan från 2001.

5.7 Ringsjöns vattenråd

Ringsjöns vattenråd är en ideell förening som drivs och finansieras av Hörby, Höörs och Eslöv kommun, samt Sydsvatten AB. Ringsjöns vattenråd arbetar med tre områden; vattenförvaltning, recipientkontroll, samt åtgärder, och verkar för att skapa ett helhetsperspektiv på vattenresurserna inom Ringsjöns tillrinningsområde, inklusive grundvatten. Alla som har ett intresse av Ringsjön och dess biflöden, samt grundvatten inom avrinningsområdet, erbjuds medlemskap i vattenrådet som därmed erbjuder en plattform där alla frågeställningar rörande vattnet kan tas upp och hanteras. En av vattenrådets grundpelare är att verka för en lokal förankring och ett underifrånperspektiv.

Både Hörby kommun och Mittskåne Vatten är medlemmar i Ringsjöns vattenråd.

6 Nulägesbeskrivning allmän VA

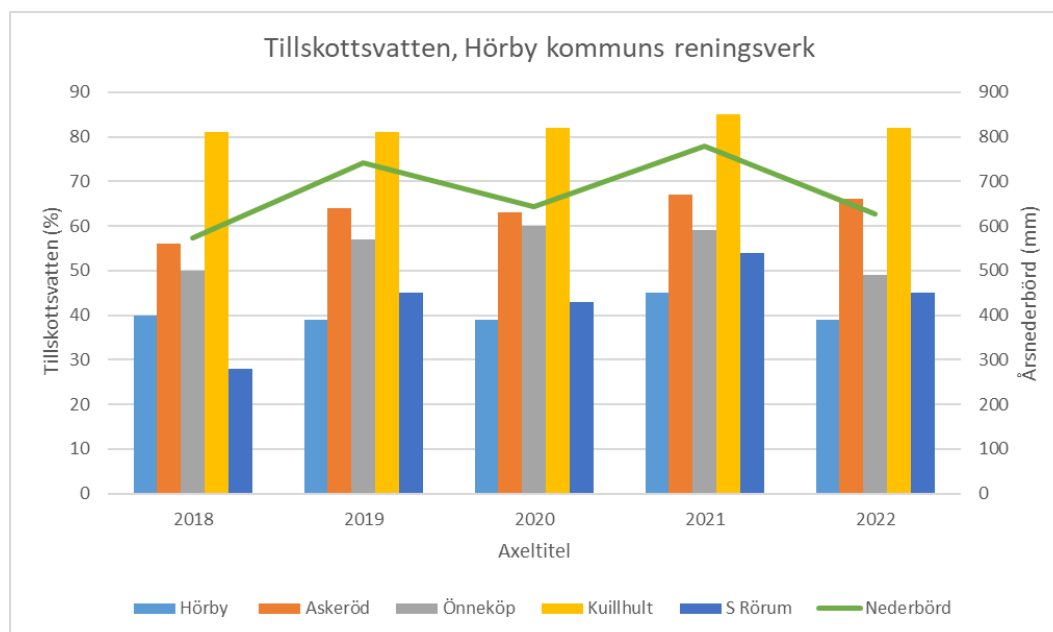
6.1 Sammanfattning ledningsnät

Nedan följer en sammanfattning av den övergripande statusen på ledningsnätet inom hela kommunen för spillvatten-, dricksvatten- och dagvattenledningar. Närmare information om status och behov för respektive ort kan läsas under respektive vattenslag i avsnitten nedan.

6.1.1 Tillskottsvatten och dricksvattenförluster

I Hörby finns det totalt ca 412 km ledningsnät för allmän VA-försörjning uppdelat på dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Det finns inga kombinerade ledningar kvar i kommunen. Det innebär att allt dag- och spillvatten är separerat.

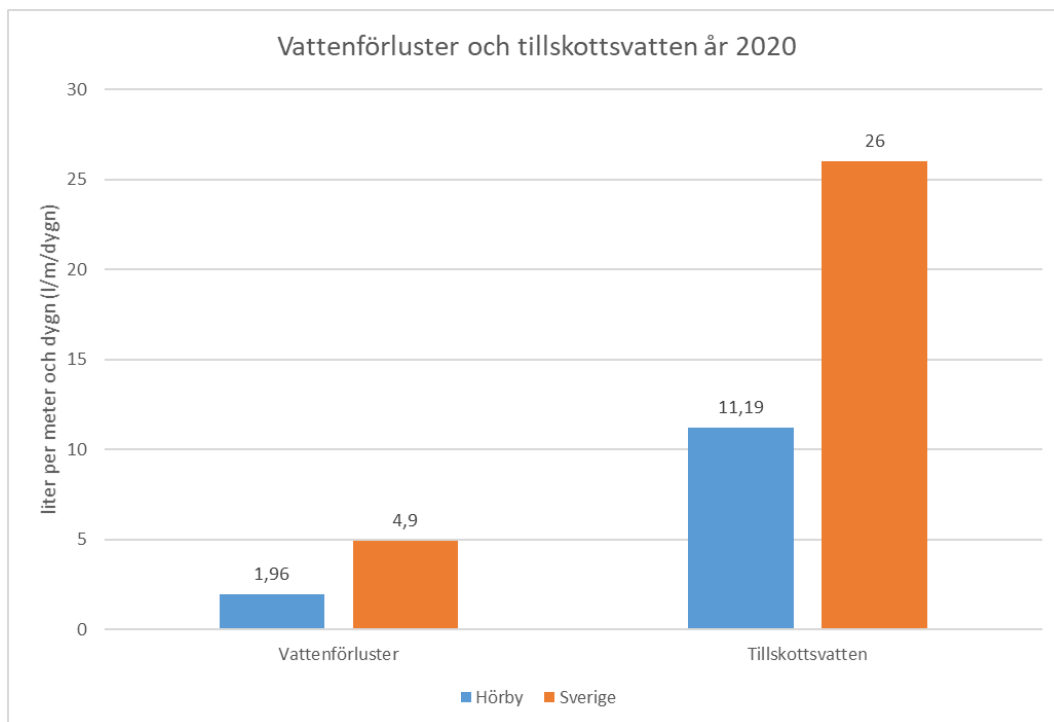
Tillskottsvatten är benämningen på det vatten som återfinns i spillvattenledningar men inte är spillvatten. Tillskottsvattnet medför en onödig belastning till spillvattenpumpstationer och reningsverk. Det upptar även plats i spillvattennätet som kan behövas för framtida påkopplingar. Andelen tillskottsvatten som belastar de olika reningsverken varierar med årsnederbörden och mellan reningsverken men ligger i storleksordningen 40–80 %. I Sverige ligger genomsnittet på ca 50 % tillskottsvatten. Hörby kommuns största avloppsreningsverk, Lybyverket ligger under sverigenomsnittet på ungefär 40 % tillskottsvatten. Östraby avloppsreningsverk är inte inkluderat i statistiken då mätvärdena inte är tillförlitliga. En del av allt tillskottsvatten består av direkt nederbördspåverkan, dvs regnvatten som felaktigt är kopplat till spillvattenledningarna. Regnvattnets effekt är direkt och bidrar till störst del att bräddningar sker. Trots att nederbörd har stor effekt på pumpstationer och reningsverk utgör direkt nederbördspåverkan bara ungefär 10% av allt tillskottsvatten.

Figur 4 Årsvärden för tillskottsvatten och nederbörd 20218-2022 vid avloppsreningsverken i Hörby kommun.

En relativt bra uppfattning av statusen på dricksvattennätet kan man få genom att titta på vattenförlusten per meter ledning och dygn. Motsvarande för spillvattenledningsnätet är tillskottsvatten per meter ledning och dygn. För båda dessa nyckeltal ligger Hörby kommun en bra bit under Sverigenomsnittet. Detta indikerar att statusen på ledningsnäten i dagsläget håller en acceptabel nivå. År 2020 är vald då det är det året Svensk Vatten redovisar statistik för. Hörbys senaste 5 års medelvärde ligger på 1,68 respektive 11,85 l/m och dygn.

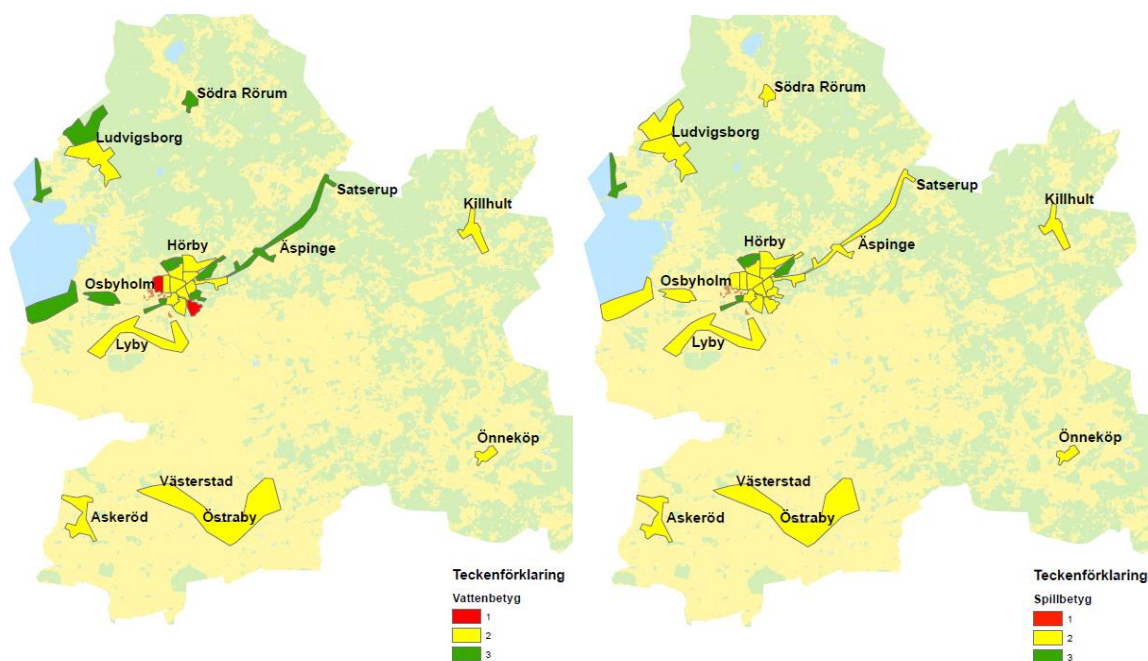
VA-översikt

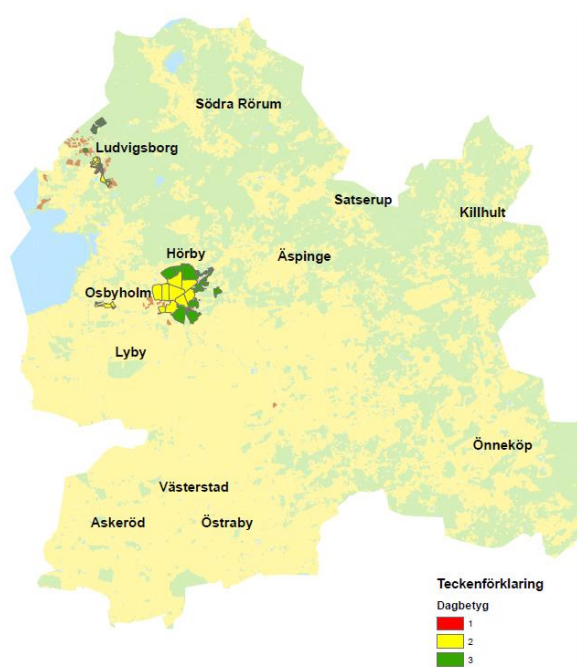
Figur 5 Andel vattenförlust och tillskottsvatten för Hörby och Sverige relaterat till ledningslängd

6.1.1.1 Statusbedömning ledningsnät

Vid en statusgenomgång av ledningsnätet, genomförd 2023 poängsattes ledningarna områdesvis för att slutligen uppnå ett betyg mellan 1–3. Betyg 1 är lägst och redovisas som rött, här bör insatser planeras inom en 5-årsperiod. Betyg 2 redovisas som gult vilket är ett fullgott betyg, men med en del problem. Dessa områden bör planeras in i den långsiktiga förnyelseplaneringen. Betyg 3 är högst och redovisas som grönt. Här finns inga kända problem och resurser behöver i dagsläget inte läggas på dessa områden.

Figur 6 Statusbedömning av ledningsnät för dricksvatten respektive spillvatten i Hörby

Figur 7 Statusbedömning av ledningsnät för dagvatten i Hörby

6.1.2 Förnyelsetakt

De största delarna av ledningsnätet är byggda på 1960- och 70-talen. Livslängden på ledningsnätet varierar med material, hur ledningarna blev lagda, med hänsyn till fyllningsmassor och packning, samt driftförhållande. Livslängden på ledningsnät lagda på 1960- och 70 talet är i storleksordningen 70–100 år vilket innebär att renoveringsbehovet kommer öka i takt med att ledningsnätet åldras. För att fortsätta ha ett driftsäkert ledningsnät är det viktigt att förnyelsetakten motsvarar ledningarnas förväntade livslängd.

Den genomsnittliga förnyelsetakten i Hörby kommun de senaste fem åren (2018–2022) var 215 år vilket är för lågt i jämförelse med rekommenderad förnyelsetakt på 143 år enligt Hållbarhetsindex. Dock har takten ökat något sedan perioden 2014–2018 då den var 266 år. En förnyelseplan kommer tas fram för att kartlägga vad förnyelsetakten bör ligga på idag och kommande decennier i Hörby kommun med hänsyn till ledningsnätets material och åldersfördelning.

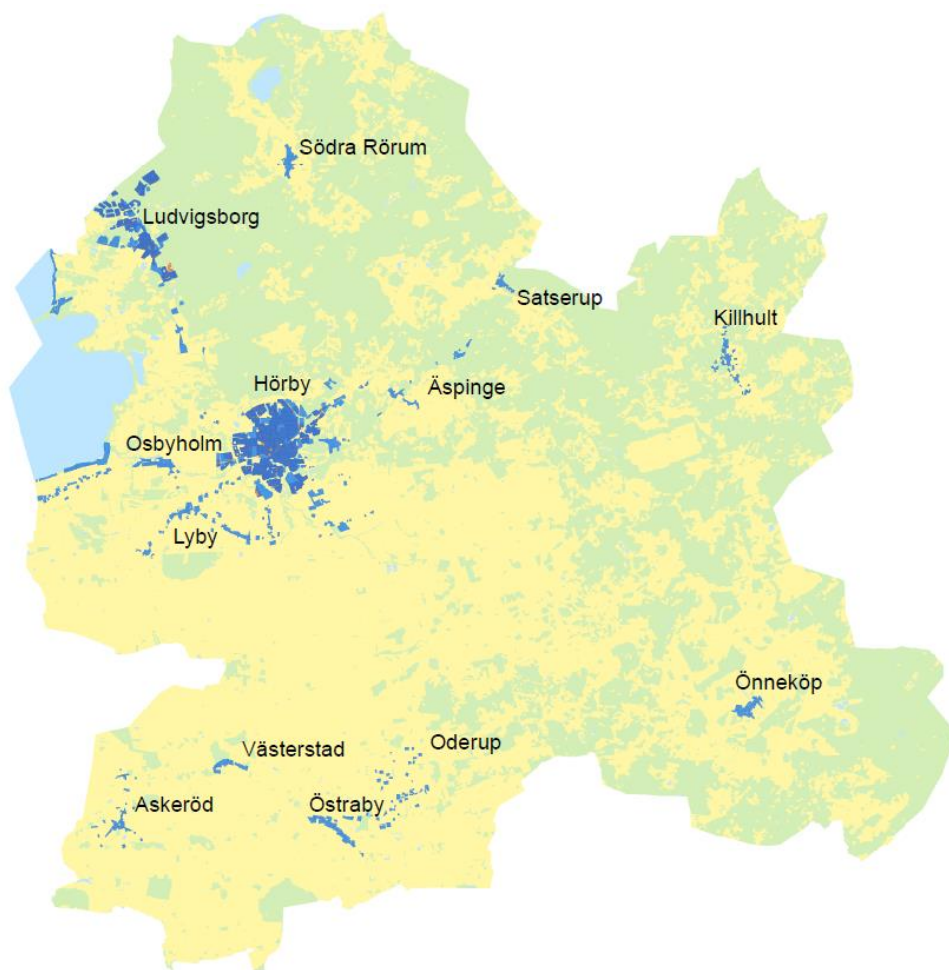
7 Allmän dricksvattenförsörjning

I följande avsnitt ges en nulägesbeskrivning av den allmänna dricksvattenförsörjningen i Hörby kommun.

Inom Hörby kommun produceras dricksvatten på sex vattenverk: Hörby, Oderup, Askeröd, Önnköping, Killhult/Svensköp och Södra Rörum. Beslut om nedläggning av Södra Rörum vattenverk har fattats (VR-nämnden 2020-01-13, §12) och att Södra Rörum i stället ska försörjas från Hörby vattenverk via Ludvigsborg. Vattentäkterna utgörs av berggrundsvattentäkter som alla har ett specificerat tillrinningsområde. Endast Hörby vattentäkt har ett aktuellt vattenskyddsområde. Det pågår arbete med att fastställa vattenskyddsområde för Önnköps vattentäkt.

7.1 Verksamhetsområde för vatten

Hörby kommuns verksamhetsområde för vatten visas i kartan nedan.

Figur 8 Blå områden åskådliggör beslutade verksamhetsområden för dricksvatten i Hörby kommun.

7.2 Anslutningsgrad till kommunalt vatten

2022 var 10 916 personer anslutna till kommunalt vatten i Hörby kommun. Det motsvarar en anslutningsgrad på 69 %. Anslutningsgraden beräknas utifrån antal anslutna i förhållande till den totala folkmängden i kommunen.

7.3 Nulägesbeskrivning av vattenverken

Hörby kommun producerar vatten på sex vattenverk: Hörby, Oderup, Askeröd, Önnköping, Killhult/Svensköp och Södra Rörum. Samtliga täkter utgörs av berggrundvattentäkter.

Tabell 6 Vattenresurser för dricksvattenförsörjning

Vattentäkt	Tillståndsgivet uttag		Uttag (medel 2018-2022)	
	Totalt per år (m ³ /år)	Maximalt ett dygn (m ³ /dygn)	Totalt per år (m ³ /år)	Maximalt ett dygn (m ³ /dygn)
Hörby	1 000 000	5 000	700 000	3200
Askeröd (Gummastorp)	20 000	70	10 000	65
Oderup (Östraby, Västerstad)	31 500	130	26 000	120
Killhult	18 000	55	9 500	48
Södra Rörum	10 000	55	4 500	50
Önnköping	35 000	115	16 000	140

Nedan beskrivs den allmänna dricksvattenförsörjningen avseende:

- Vattenresurser (vattentäkter) och tillhörande vattenverk
- Vattenkvalitet
- Funktion- och statusbedömning
- Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar
- Framtida vattenbehov och kapacitet
- Skyfallskontroll
- Identifierade behov. De identifierade behoven beskrivs närmare i den fjärde delen av vattentjänstplanen- **VA-åtgärdsplan 2025-2036**.

7.4 Hörby vattenförsörjning

7.4.1 Vattenresurser och vattenverk

Hörby vattenverk ligger i utkanten av tätorten och förser förutom tätorten även Osbyholm, Ringsjöstrand, Lyby, Satserup, Äspinge, Ludvigsborg samt Örnakärr (Höörs kommun) med dricksvatten. Totalt är ca 9 900 personer anslutna till Hörby vattenverk.

Vattenverket, och lågreservoaren som ligger intill, byggdes 1939 och en tillbyggnad för ytterligare filter är gjord 1975.

Råvattnet utgörs av grundvatten och hämtas från fyra bergborrade brunnar i närområdet. Vattnet genomgår avskiljning av järn och mangan i sex parallella filter, varpå det leds till lågreservoaren. Tre distributionspumpar trycksätter dricksvattnet ut till abonnenterna och vattnet genomgår UV-desinfektion som en säkerhetsbarriär innan det lämnar vattenverket. Inga kemikalier används i beredningen av vattnet.

Vattenuttaget sker från en klassificerad grundvattenförekomst i Höörsandstenen som också är den största grundvattentillgången i kommunen. Förekomsten har statusklassning god kemisk och kvantitativ status enligt VISS (Vatteninformationssystem Sverige).

VA-översikt

Tillstånd för vattenuttag har lämnats av vattendomstolen i Växjö 1987 för ett uttag av totalt 1 000 000 m³/år (motsvarande ett genomsnittligt uttag på 2 740 m³/d) och med ett högsta totalt tillåtet uttag per dygn på 5 000 m³. Utöver dessa villkor finns även begränsning för maximalt råvattenuttag per dygn i respektive brunn. Två av brunnarna ligger så nära varandra att de är att betrakta som en uttagspunkt. De tillståndsgivna vattenmängderna ur dessa brunnar går inte att ta ut i verkligheten, då uttag ur den ena sänker nivån även i den andra. Övriga två brunnar nyttjas nästan fullt ut, så att uttagen ligger nära de tillståndsgivna under dygn med hög förbrukning.

För tåkten finns vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter som är fastställt av Länsstyrelsen 2007.

Hörby vattenverk producerar årligen runt 780 000 m³ dricksvatten (genomsnitt för de senaste fem åren), motsvarande ca 2 100 m³/d. Under dygn med maximal förbrukning bereder vattenverket en bit över 3 000 m³/d. Under 2018 låg vattenproduktionen mycket nära vattenverkets kapacitetstak på 3 500 m³/d.

I tidigare utredningar har bedömningen gjorts att ytterligare vattenuttag är möjliga från Höörsandstenen i Hörby, men den ökade uttagsmängden förutsätter en ny vattendom och fler brunnar.

7.4.2 Vattenkvalitet

Grundvattnet som används till dricksvattenproduktionen i Hörby är generellt väl skyddat mot förorening genom de täta jordlager som överlagrar sandstenen. Vattnet innehåller järn och mangan från berggrunden som reduceras i vattenverket genom luftning och filter. Dricksvattnet uppfyller kvalitetskraven enligt lagstiftningen men vattnet är relativt hårt.

Efter fynd i Danmark av bekämpningsmedelsrester (DMS) som tidigare inte analyserats utfördes provtagning av dessa ämnen även i Hörby 2022. Som på flera andra ställen i Skåne påvisades då bekämpningsmedlet DMS i halt strax över gränsvärdet för enskilt bekämpningsmedel. Livsmedelsverket har gjort en riskbedömning av ämnet som visar att den uppmätta halten DMS i Hörby inte innebär någon hälsorisk, varken på kort eller lång sikt. DMS ingår numera i den regelbundna provtagningen för Hörby vattenverk för att bevaka ämnet.

PFAS har också provtagits, men det finns inga detekterbara halter i Hörbys vatten.

7.4.3 Funktions- och statusbedömning

Hörby vattenverks status är övergripande låg och det föreligger stora behov av renovering. Det finns plan på att bygga ett nytt vattenverk inom de närmaste åren. Under tiden har en handlingsplan för akuta åtgärder tagits fram för att lösa driftstörningar som kan uppstå innan ett nytt vattenverk är på plats.

7.4.4 Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar

Vattenledningsnätet som försörjs av Hörby vattenverk har varierande ålder och status på grund av etappvis utbyggnad. I databasen saknar 39 % av vattenledningarna i Hörby uppgift om ålder. Förnyelsetakten är låg och behöver ökas. Läckfrekvensen på huvudledningsnätet ligger på en förhållandevis konstant nivå men förväntas öka som en följd av att ledningsnätet åldras. Vid statusgenomgång fick många delar högsta betyg och inga åtgärder behöver planeras in. Ungefär hälften av ledningsnätet hamnade i kategorin gul som indikerar att viss problematik finns och områdena bör läggas in i en förnyelseplanering. Gemensamt för många av vattenledningarna i denna kategori är att det är gjutjärnsledningar. Två av områdena för vattenledningsnäten bedöms som röda

VA-översikt

och bör prioriteras för förnyelseåtgärder. Gemensamt för dessa områden är att ledningarna är av PVC samt att driftstörningarna drabbar känsliga verksamheter.

Det finns en högreservoar i vattenledningsnätet till Hörby vattenverk, vid statusgenomgången framgick att den bedöms klara sig 5–10 år utan större investeringar. På vattenledningsnätet finns 6 tryckstegringsstationer. En anläggning är ombyggd de senaste 5 åren och bedöms i fullgott skick. En anläggning bedöms klara sig mindre än 5 år och kräver omfattande investeringar gällande maskiner, övervakningssystem och arbetsmiljö. De övriga 4 tryckstegringsstationerna bedöms klara sig 5–10 år utan större investeringsbehov. Dock är el och styr av äldre modell och behöver uppdateras. Även pumparna är av äldre modell och inte lika energieffektiva som dagens modeller.

7.4.5 Framtida vattenbehov och kapacitet

Det framtida vattenbehovet för vattenverket har tagits fram i samband med förprojektering av nytt vattenverk. I vattenbehovsberäkningen har befolkningsprognosen för scenario 2 använts, det vill säga den byggbaserade prognosen. Vidare bedöms vattenbehovet för det nya vattenverket förberedas för nedläggning av Södra Rörums vattenverk och anslutning av VA-utbyggnadsområden enligt VA-utbyggnadsplanen (del 3 i Vattentjänstplanen). Nedan redovisas nuvarande vattenanvändning och vattenbehov. En närmare vattenbehovsberäkning kommer att genomföras i samband med framtagning av förfrågningsunderlag för ett nytt Hörby vattenverk.

Tabell 7 Framtida vattenbehov Hörby tätort

	Nuläge 2023	Etapp 1 2035-2040	Etapp 2 ca 2055
Antal anslutna personer	9 900	11 380	14 200
Medelförbrukning (årsmedel), m ³ /d	2 100	2 480	2 930
Förbrukning under maxdygn, m ³ /d	3 100	4 000	4 700

Eftersom det finns begränsningar i hur befintliga brunnarna kan nyttjas, innebär detta att de verkliga uttagsmöjligheterna är lägre än vad vattendomen medger. Vattendomen nyttjas redan till över 90 % under dygn med maximal förbrukning.

Under 2024 inleddes ett arbete att undersöka möjligheterna för en kompletterande vattentäkt.

7.4.6 Skyfallskontroll

Hörby vattenverk med tillhörande anläggningar, så som borrar, reservoarer, luftningar och tryckstegringar, har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningssrisk föreligger för någon av anläggningarna.

7.4.7 Identifierade behov

Vattenverket har redan idag kapacitetsbrist under sommaren och utökning av kapacitet har hög prioritet.

Anläggningen är gammal, har akut åtgärdsbehov och behöver förnyas i sin helhet. Hela vattenverket och yttre ledningar är begränsande för högre produktion. Det är trångt på vattenverket, vilket utesluter en kapacitetsökning utan tillbyggnad. Lågreservoaren är lika gammal som vattenverket och behöver besiktigas för en bedömning av konstruktion och livslängd.

Även om råvattentillgången är bra är de tekniska uttagsmöjligheterna begränsande. Vattendomen nyttjas nästan fullt ut för enskilda brunnar under dygn med hög förbrukning.

VA-översikt

En utredning av det framtida behovet av reservoarvolym i Hörby har visat att nuvarande reservoarer inte kommer att räcka i framtiden. Preliminära beräkningar för år 2050 pekar på att ungefär en fördubbling av högreservoarvolymen skulle behövas för att klara vattenförsörjningen.

Modellering av vattenledningsnätet och simulering för framtida förbrukning har visat att det inte finns några uppenbara flaskhalsar i ledningsnätet.

Följande behov har identifierats gällande Hörby tätorts vattenförsörjning:

- Översyn ledningsförnyelse
- En tryckstegringsstation behöver förnyas
- Förnyelse av vattenverket i sin helhet
- Utöka råvattentillgången

7.5 Askeröds vattenförsörjning

7.5.1 Vattenresurser och vattenverk

Askeröds vattenverk byggdes i mitten av 60-talet och försörjer Askeröd samhälle med dricksvatten, totalt ca 180 personer. Vattenverket består av två sandfilter, lågreservoar samt UV-ljus som mikrobiologisk säkerhetsbarriär.

Vattentäkten består av en bergbördad brunn och saknar vattenskyddsområde. Tillstånd för vattenuttag har lämnats av miljödomstolen i Växjö 2005-03-22 (M 3173-04). Tillståndet medger ett maximalt uttag på 70 m³/dygn och totalt 20 000 m³/år.

Askeröds vattenverk producerar årligen runt 10 000 m³ dricksvatten, motsvarande ca 26 m³/d. Under dygn med maximal förbrukning bereder vattenverket över 50 m³/d.

7.5.2 Vattenkvalitet

Vattenkvaliteten uppfyller kvalitetskraven enligt lagstiftningen. Vattnet innehåller järn och mangan som avskiljs på vattenverket. DMS har påvisats vid provtagning juni 2022, men i halt under gränsvärdet (0,061 µg/l). Inga PFAS har påträffats.

7.5.3 Funktions- och statusbedömning vattenverk

Både byggnaden och processinstallationerna har dålig status och det finns ett övergripande behov av renovering. Framför allt finns behov av att ersätta järnfiltren, renovera pumpar och byta ut styrsystem. Även reservoaren behöver ses över.

7.5.4 Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar

Askeröds ledningsnät anlades under 1960–1980 talet medans Gummastorps och Kvarnhems byggdes under 1980–2000. Vattenledningsnätet består endast av plastledningar. En liten andel är PVC medans merparten består av PE, som är det material som läggs idag. Läckfrekvensen är låg. Även förnyelsetakten är låg, vilket är i sin ordning då det i dagsläget inte föreligger något större förnyelsebehov.

Löpande arbete pågår med att byta vattenventiler, både till abonnenter och på huvudledningsnätet. Det finns inga tillhörande tryckstegringar eller avluftsventiler till vattenledningsnätet.

7.5.5 Framtida vattenbehov och kapacitet

Vattentäkten klarar en ytterligare anslutning av 167 personer, baserat på vattendomens teoretiska uttagsmöjligheter. Kommunen vill rikta bebyggelseutvecklingen till Askeröd därför måste vattenbehovet från Askeröd VV följas och utökas vid behov.

Det framtida vattenbehovet i området är beroende på framtida anslutning av VA-utredningsområde Dala. Dala har pekats ut som ett område där det kan finnas behov av kommunalt ansvar för VA-försörjningen, men det krävs kompletterande utredningar för att fastställa behovet. Vid en anslutning av Dala skulle dricksvattenbehovet öka.

7.5.6 Skyfallskontroll

Askeröds vattenverk samt dess anläggningar, så som borra och reservoar, har kontrollerats med avseende skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för någon av anläggningarna.

7.5.7 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Askeröds vattenförsörjning, utan inbördes prioritering. Dessa ligger som grund för planerade åtgärder i del 4 – VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse
- Renovering befintligt vattenverk
- Säkerställa och skydda råvattentillgången (inrätta vattenskyddsområde)
- Utredning för att se över vattenförsörjningen i området vid en eventuell framtida anslutning av VA-utbyggnadsområden

7.6 Oderups vattenförsörjning

7.6.1 Vattenresurser och vattenverk

Vattenverket i Oderup byggdes 1977 och förser Oderup, Östraby och Västerstad med dricksvatten. Totalt försörjer vattenverket ca 350 personer.

Vattenverket består av en bergborrad brunn, två sandfilter och en lågreservoar samt UV-ljus som installerades 2016.

För vattenuttaget finns ett tillstånd (dom M1719-05) som medger ett maximalt uttag på 130 m³/dygn och totalt 31 500 m³/år. Vattentäkten saknar vattenskyddsområde. Oderups vattenverk producerar årligen runt 20 000 m³ dricksvatten, motsvarande ca 55 m³/d. Under dygn med maximal förbrukning bereder vattenverket dock över 100 m³/d.

7.6.2 Vattenkvalitet

Vattenkvaliteten uppfyller kvalitetskraven enligt lagstiftningen. Råvattnet från Oderups vattentäkt är medelhårt. Bekämpningsmedel har inte detekterats sedan 2004 då rester av bekämpningsmedel uppmätts.

7.6.3 Funktions- och statusbedömning vattenverk

Under sommaren är råvattentillgången inte alltid tillräcklig och då behöver vatten köras dit vid behov. Filtren behöver anpassas för att minska vattenanvändningen vid spolning och på så sätt minska förlusterna av vatten över filtren. Reservoiren på 20 m³ är för liten för att hantera den periodsvid höga förbrukningen.

7.6.4 Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar

Vattenledningsnätet i Oderup och Östraby byggdes ut under 1970-talet och består till största del av plastmaterialet PVC. Västerstads vattenledningsnät byggdes ut på 2000-talet och består av PE som är det material som i huvudsak läggs idag.

Läckfrekvensen är låg och det finns inga kända problem på ledningsnätet. Inget förnyelsebehov föreligger i dagsläget. Det finns inga tillhörande anläggningar till vattenledningsnätet såsom tryckstegringar eller avluftsventiler.

7.6.5 Framtida vattenbehov och kapacitet

Teoretiskt finns utrymme för ytterligare 108 personer att ansluta sig till vattenverket, baserat på vattendomens uttagsmöjlighet i genomsnitt över året. I anslutning till området som Oderup och Askeröds vattenverk försörjer finns två VA-utredningsområden (Dala och Korsholm S och N). En utökning av dricksvattenproduktionen kommer att behövas vid eventuella anslutning av dessa områden.

Det har tidigare gjorts utredningar som har visat att det är svårt att hitta en ersättningsbrunn i Oderup.

7.6.6 Skyfallskontroll

Oderups vattenverk samt dess anläggningar, så som borra och reservoar, har kontrollerats avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för någon av anläggningarna.

7.6.7 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Oderups vattenförsörjning, utan inbördes prioritering. Dessa ligger som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse
- Säkerställa och skydda råvattentillgången (inrätta vattenskyddsområde). Finns bara en brunn idag och vid hög förbrukning behöver vatten köras till vattenverket
- Utredning för att se över vattenförsörjningen i området (Askeröd och Oderup) för att säkerställa dricksvattentillgången vid en eventuell framtida anslutning av VA-utredningsområden i området

7.7 Killhult/Svensköp vattenförsörjning

Under 2020 utfördes en utredning av den framtida VA-försörjningen i Killhult där överföringsledning till Hörby tätort ställdes mot alternativet att behålla vattenverk och avloppsreningsverk i Killhult. Det bedömdes mer kostnadseffektivt att behålla befintliga verk, men det krävs åtgärder för att de ska fungera tillfredsställande. En förutsättning för lokal vattenförsörjning är att det finns grundvatten av god kvalitet i tillräcklig mängd.

7.7.1 Vattenresurser och vattenverk

Vattenverket i Killhult/Svensköp anlades i slutet av 1960-talet, förutom vattentäkten som anlades 1992. Totalt försörjer vattenverket 65 abonnenter. Det finns ett inaktuellt vattenskyddsområde från 1975 för de gamla vattentäkterna (ej i drift) i anslutning till vattenverket. Det finns inget vattenskyddsområde för den nya vattentäkten. Det gamla täcker dock delvis även den nya vattentäkten, men såväl område som skyddsföreskrifter är i behov av revidering.

VA-översikt

Vattenverket består av en bergborrad brunn, luftningstank, järn- och manganfilter, avsyrningsfilter, kolfilter, UV-ljus och lågreservoar.

Killhults vattenverk producerar årligen ca 8 000 m³ dricksvatten, motsvarande ca 20 m³/d. Under dygn med maximal förbrukning bereder vattenverket dock över 70 m³/d.

7.7.2 Vattenkvalitet

Vattenkvaliteten klarar kvalitetskraven enligt lagstiftningen, men det har vid något tillfälle förekommit bekämpningsmedelsrester i råvattnet. Med anledning av detta har kolfilter installerats. Vid senare mätningar har inte analyserna indikerat på några bekämpningsmedel. Vattnet har höga halter av järn och mangan vilket försvårar reningen och kan bidra till driftstörningar då råvattenpumpen sätts igen och behöver bytas.

7.7.3 Funktions- och statusbedömning vattenverk

Befintlig råvattenpump sätter igen på grund av de höga mängderna järn och orsakar kapacitetsbrist i råvattenpumpen. Av den anledningen behöver råvattenpumpen bytas med jämna mellanrum samt råvattenledningen rensas för att upprätthålla kapaciteten.

Vattenverket har ett övergripande behov av översyn och renovering. Arbetsmiljön behöver ses över då vattenverket är litet och trångt och radon har uppmätts i lokalen. Det föreligger svårigheter att renovera befintligt verk varför ett helt nytt vattenverk krävs.

7.7.4 Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar

Vattenledningsnätet i Killhult byggdes ut under 1960-talet och består till de största delarna av plastmaterialet PE och en liten del PVC. Läckfrekvensen är låg. De läckor som uppstått har skett på ledningarna av PVC samt på servisledningar. Förnysetakten är låg men i dagsläget bedöms det inte föreligga något större förnyelsebehov då det inte finns några kända problem på ledningsnätet.

Underhållsspolning sker av hela ledningsnätet vartannat år på grund av ansamling av manganflagor i systemet.

Det finns inga tillhörande anläggningar till vattenledningsnätet såsom tryckstegring eller avluftningsventiler.

7.7.5 Framtida vattenbehov och kapacitet

Vattenverket klarar teoretiskt en anslutning på 167 personer. Teoretiskt finns utrymme för att ansluta 130 personer ytterligare. Kommunen vill rikta bebyggelseutvecklingen till Killhult därför måste vattenbehovet från Killhult VV följas och utökas vid behov.

7.7.6 Skyfallskontroll

Killhult /Svensköps vattenverk samt dess anläggningar, så som borra och lågreservoar, har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för någon av anläggningarna.

7.7.7 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Killhults vattenförsörjning, utan inbördes prioritering. Dessa ligger som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse

- Säkerställa och skydda råvattentillgången (inrätta vattenskyddsområde). Ersätta befintlig råvattenbrunn med ny, inrätta ny vattentäkt och vattenskyddsområde
- Översyn och renovering av vattenverk avseende funktion och arbetsmiljö

7.8 Södra Rörums vattenförsörjning

2020 fattade VR-nämnden beslut om att lägga ner Södra Rörums avloppsreningsverk och vattenverk och förbereda byggnation av överföringsledningar till Ludvigsborg. Detta beslut togs för att långsiktigt kunna trygga VA-försörjningen i Södra Rörum och kommande VA-utbyggnadsområden i området.

7.8.1 Vattenresurser och vattenverk

Vattenverket i Södra Rörum byggdes 1993. Totalt försörjer vattenverket 42 abonnenter. Vattenverket består av en bergbördad brunn, järn- och manganfilter, UV-ljus och lågreservoar.

För vattenuttaget finns ett tillstånd (Dom M1717-05) vilket medger ett maximalt uttag på 55 m³/dygn och totalt 10 000 m³/år. Täkten saknar vattenskyddsområdesbestämmelser.

Södra Rörums vattenverk producerar årligen runt 3 000 m³ dricksvatten, motsvarande ca 9 m³/d. Under dygn med maximal förbrukning bereder vattenverket dock över 20 m³/d.

7.8.2 Vattenkvalitet

Vattenkvaliteten uppfyller kvalitetskraven enligt lagstiftningen, varken bekämpningsmedlet DMS eller PFAS har påvisats. Råvattnet är ett hårt vatten med innehåll av järn och mangan.

7.8.3 Funktions- och statusbedömning vattenverk

Statusen på anläggningen är god, filtren byttes 2020. Lågreservoaren har vissa brister, men det är inget som påverkar dricksvattenproduktionen eller kvaliteten.

7.8.4 Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar

Södra Rörums vattenledningsnät byggdes 1986 och består av plastmaterialet PE. Inga läckor har förekommit de senaste åren. Det finns inga kända problem på vattenledningsnätet och därför föreligger det inget större förnyelsebehov i dagsläget.

Det finns inga tillhörande anläggningar till vattenledningsnätet såsom tryckstegringar och avluftningsventiler.

7.8.5 Framtida vattenbehov och kapacitet

Då vattenverket planeras att läggas ner och vattenförsörjningen ska ske från Hörby tätort finns inga planer på att utöka kapaciteten på vattenverket. Eventuell anslutning av VA-utbyggnadsområdena Wästantorp, Fundersed och Skogsbyn planeras göras via Södra Rörum vidare till planerad överföringsledning från Ludvigsborg/Hörby.

7.8.6 Skyfallskontroll

Södra Rörums vattenverk samt dess anläggningar, så som borra och reservoar, har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för någon av anläggningarna.

7.8.7 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Södra Rörums vattenförsörjning, utan inbördes prioritering. Dessa ligger som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse
- Säkerställa dricksvattenförsörjningen till området via överföringsledning från Ludvigsborg

7.9 Önnköps vattenförsörjning

7.9.1 Vattenresurser och vattenverk

Vattenverket i Önnköping byggdes 1964. Totalt försörjer vattenverket 85 abonnenter. Vattenverket består av en bergborrad brunn, järn- och manganfilter, avsyrningsfilter, UV-ljus samt lågreservoar.

För vattenuttaget finns ett tillstånd (dom M1718-05) vilket medger ett årligt uttag på 35 000 m³/år och 115 m³/dygn. Ansökan om vattenskyddsområde lämnades in december 2022.

Önnköps vattenverk producerar årligen runt 10 000 m³ dricksvatten, motsvarande ca 27 m³/d. Under dygn med maximal förbrukning bereder vattenverket över 80 m³/d. Förbrukningstoppar beror på bevattning av fotbollsplanen under sommartid.

7.9.2 Vattenkvalité

Råvattnet innehåller en del mangan, men inte halter som påverkar utgående vatten. Bekämpningsmedlet DMS och PFAS har detekterats i mycket låga halter. Vattenkvaliteten uppfyller kvalitetskraven enligt lagstiftning.

7.9.3 Funktions- och statusbedömning vattenverk

Anläggningen är överlag i gott skick, men det finns behov av åtgärder för att förbättra arbetsmiljön.

7.9.4 Vattenledningsnät och tillhörande anläggningar

Vattenledningsnätet i Önnköping byggdes 1965. Ungefär hälften av ledningsnätet är förnyat under tvåtusentalet. Förnyelsetakten är låg, men i dagsläget finns inget större förnyelsebehov då det inte finns några kända problem på ledningsnätet. Ett fåtal vattenservisventiler byts årligen. Det finns inga tillhörande anläggningar till vattenledningsnätet såsom tryckstegringar och avluftsventiler

7.9.5 Framtida vattenbehov och kapacitet

Teoretiskt finns utrymme för att ansluta ytterligare ca 100 personer. Det finns inga planer från kommunen på att bygga ut områden i Önnköping som kan öka behovet av råvatten betydande. Det finns inte heller något VA-utbyggnadsområde som planeras att anslutas till Önnköping.

7.9.6 Skyfallskontroll

Önnköps vattenverk samt dess anläggningar, så som borra och reservoar, har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för någon av anläggningarna.

7.9.7 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Önnköps vattenförsörjning, utan inbördes prioritering. Dessa ligger som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse

- Renovering befintligt vattenverk
- Säkerställa och skydda råvattentillgången (inrätta vattenskyddsområde). Finns bara en brunn idag

7.10 Reserv- och nödvattenförsörjning

Reservvattenförsörjning ska träda i kraft då ordinarie dricksvattenförsörjning inte kan användas. Reservvatten tas från en alternativ vattentäkt/vattenverk och distribueras via ordinarie ledningsnät eller provisoriskt ledningsnät. Reservvattnet ska täcka hela eller större delar av det ordinarie dricksvattenbehovet och VA-verksamheten måste vara väl förberedd med tydliga rutiner för tillvägagångssätt när reservvatten ska tillämpas.

Om det händer något som gör att ledningsnätet för dricksvattendistribution inte kan användas, till exempel vid kontaminering, elavbrott eller stora vattenläckor, måste dricksvattenförsörjningen ske på annat sätt. Dricksvattnet som då delas ut kallas nödvatten och innebär exempelvis att tankar sätts ut på lämpliga platser. Nödvattenförsörjningen är inte tänkt att ersätta hela den ordinarie vattenförsörjningen utan ska tillgodose de mest akuta behoven av dricksvatten för livsmedels-och hygienbehov. Varje kommun bör ha en nödvattenplan som sammanställer information och rutiner kring hur nödvatten ska hanteras vid olika sorters scenarier. En nödvattenplan gör kommunerna bättre rustade att försörja sina invånare med dricksvatten när krisen infaller. Samhällsviktiga verksamheter bör identifieras i planen.

Arbete med att ta fram en nödvattenplan för kommunen påbörjades 2023 och planeras vara färdigt under 2025.

8 Allmän spillvattenhantering

I följande avsnitt ges en nulägesbeskrivning av den allmänna spillvattenhanteringen i Hörby kommun.

8.1 Verksamhetsområde för spillvatten

Hörby kommuns verksamhetsområde för spillvatten visas i kartan nedan.

Figur 9 Röda områden åskådliggör beslutade verksamhetsområden för spillvatten

8.2 Anslutningsgrad till kommunalt spillvatten

2022 var 10 639 personer anslutna till spillvattennätet i Hörby kommun. Det motsvarar en anslutningsgrad på 68 %.

8.3 Nulägesbeskrivning av avloppsreningsverken

Den allmänna spillvattenreningen i Hörby kommun sker vid sex avloppsreningsverk: Lyby (Hörby tätort), Östraby, Askeröd, Önnköping, Killhult/Svensköp och Södra Rörum. Miljönämnden har tillsyn för spillvattennätet och samtliga avloppsreningsverk utom Lyby som Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för. Det finns också 32 pumpstationer, 208 LTA-stationer och 41 vacuumanläggningar. Beslut är taget att reningsverket i Södra Rörum ska läggas ner. Spillvatten från anslutna abonnenter ska i stället ledas till Lyby reningsverk, via Ludvigsborg. Kapacitetshöjande åtgärder krävs därför på pumpstationen i Ludvisborg.

VA-översikt

Samtliga reningsverk klarar sina gällande utsläppsvillkor. Östraby reningsverk ligger på gränsen vad gäller antal anslutna i relation till vad verket är dimensionerade och har tillstånd för. Samtliga reningsverk upplever problem med tillskottsvatten som genererar en hög hydraulisk belastning till verken periodvis.

Dimensionering, tillståndsgiven belastning och föregående års belastning redovisas i tabellen nedan.

Tabell 8 Dimensionering och aktuell belastning för reningsverk i kommunen

Reningsverk	2022				
	Belastning (2022)				
	Tillståndsgiven belastning (pe)	Dimensionering (pe)	Anslutna (pe)	Behandlad vattenmängd (m ³ /år)	Mängd tillskottsvatten (%)
Lyby	18 000	18 000	9 500	1 000 000	30–50
Askeröd		250	130	22 000	60
Östraby		260	199	15 000	20–30
Killhult/Svensköp		200	91	30 000	80
Södra Rörum		175	102	7 500	15
Önnköping		250	178	26 000	65–70

Nedan presenteras utsläpp av näringsämnen från respektive avloppsreningsverk inom kommunen.

Tabell 9 Sammanställning av miljöbelastning 2022

Avloppsreningsverk	Recipient	Belastning (kg/år)		
		P-tot	N-tot	BOD ₇
Lyby	Hörbyån- Östra Ringsjön	178	7475	1611
Askeröd	Harlösabäcken- Kävlingeån- Öresund	7,0	450	140
Östraby	Dike- Snibberupsån- Björkaån- Vombsjön- Öresund	6,0	470	140
Svensköp	Dike- Maabäcken- Helge å- Östersjön	4,0	220	60
Södra Rörum	Dike- Kvesarumsån- Ringsjön	1,4	80	30
Önnköping	Dike- Farhultsbäcken- Verkeån- Östersjön	1,5	270	30

8.4 Lyby spillvattenhantering

Lyby reningsverk byggdes 1975. 1998 byggdes verket om för kväveavskiljning. Verket tar emot spillvatten från Hörby tätort, Lyby, Ludvigsborg, Osbyholm, Ringsjöstrand, Häggenäs och Satserup. Team Ugglarp AB (slakteri) är den största industribelastningen och har tillstånd att belasta Lyby avloppsreningsverk med 350 kg BOD₇/dygn. Ekeboda Avloppsupplag skickar sitt lakvatten till Lyby reningsverk. Vid hög nederbörd pumpas även lakvatten från Stavröds avfallsupplag. De har tillstånd att pumpa till 2025-01-31.

Inkommande spillvatten till Lyby reningsverk går först genom ett inloppsgaller (ombyggt 2017) och ett luftat sandfång. Kvävereningen sker i aktivslam med fördenitrifikation och avskiljning av fosfor sker via efterfällning och slutsedimenteringsbassänger. I sandfilter genomgår spillvattnet

VA-översikt

slutpolering. Det renade vattnet leds sedan från verket och mynnar i Hörbyån (med måttlig ekologisk status) som i sin tur mynnar i Östra Ringsjön där recipientkontrollen sköts av Ringsjöns vattenråd. Östra Ringsjön ingår i Rönneåns avrinningsområde med Skälderviken som slutrecipient.

Förbildningar kan ske vid verket men i de flesta fall när förbildning sker passerar allt avloppsvatten den mekaniska reningen samt kemfällning och går till utsläppspunkten och ingår i utgående provtagning och flödesmätning. Det finns en bräddpunkt på ledningsnätet som är belägen på Nygatan. Bräddning från denna punkt sker i snitt ett fåtal gånger per år, och då i samband med kraftig nederbörd. Bräddning vid själva reningsverket kan inte ske.

En ny överbyggd slamplatta byggdes 2021 och på denna lagras och förtjockas överskottsslam och kemslam. Efter lagringen sprids slammet ut på åkermark. Ingen rötning görs av slammet.

Utöver Hörby tätort är Ludvigsborg den största orten som skickar sitt spillvatten till Lyby avloppsreningsverk. Detta sker via en överföringsledning med tre pumpstationer placerade längs sträckan. Huvudpumpstationen är belägen i Ludvigsborg och är mycket påverkad av tillskottsvatten.

Resthalten i utgående behandlat avloppsvatten får, utöver vad som följer av gällande föreskrifter om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (NFS 2016:6), uppgå till högst följande värden:

- BOD₇: 10 mg/l (riktvärde för månadsmedelvärde, gränsvärde för årsmedelvärde)
- Totalfosfor: 0,3 mg/l (riktvärde för månadsmedelvärde, gränsvärde för årsmedelvärde)
- Totalkväve: 15 mg/l (riktvärde och årsmedelvärde)
- Ammonium: 5 mg/l (riktvärde och årsmedelvärde) och 3 mg/l (medelvärde juni-oktober)

Under perioden juli-september skall halten totalfosfor som riktvärde högst uppgå till 0,25 mg/l under perioden.

8.4.1 Funktions- och statusbedömning avloppsreningsverk

Lyby avloppsreningsverk har ett behov av övergripande reinvesteringar som byte av slamavvattnings, luftarsystem och skrapor. Det saknas redundans på galler och sandfång.

Verket klarar generellt gällande utsläppskrav. Mängden tillskottsvatten är vid jämförelse med svenska förhållanden relativt låg, men höga flöden kan förekomma vid intensiv nederbörd.

Statusbedömning av betongbassängerna genomfördes 2023 med slutsatsen att det inte föreligger något akut behov av åtgärder av betongen mer än underhåll.

8.4.2 Spillvattennät och pumpstationer

Spillvattennätet tillhörande Lyby reningsverk är det största i Hörby kommun. Merparten av ledningsnätet byggdes i betong under 1970–1990 talet. Ungefär 25% av ledningsnätet saknar ålder i ledningsdatabasen. Andelen tillskottsvatten är liten jämfört med övriga Sverige och Lyby är det reningsverk i Hörby kommun med minst andel tillskottsvatten, endast 40 % de senaste 5 års medelvärde. Trots att andelen tillskottsvatten inte är stor utgör den ändå nästan 50% av spillvattenflödet ett regnigt år och orsakar på sina håll problem i form av bräddningar.

Det pågår en inventering av bräddpunkter, både i pumpstationer och på ledningsnätet, då det framkommit att det kan finnas fler än vad det finns kännedom om i dagsläget.

Antal avloppsstopp på både spillvattenhuvudledningen och spillvattenserviserna har en ökande trend vilket följer utvecklingen i Sverige. Dock är antalet stopp per km ledning lägre i Hörby än Sverigesnittet.

VA-översikt

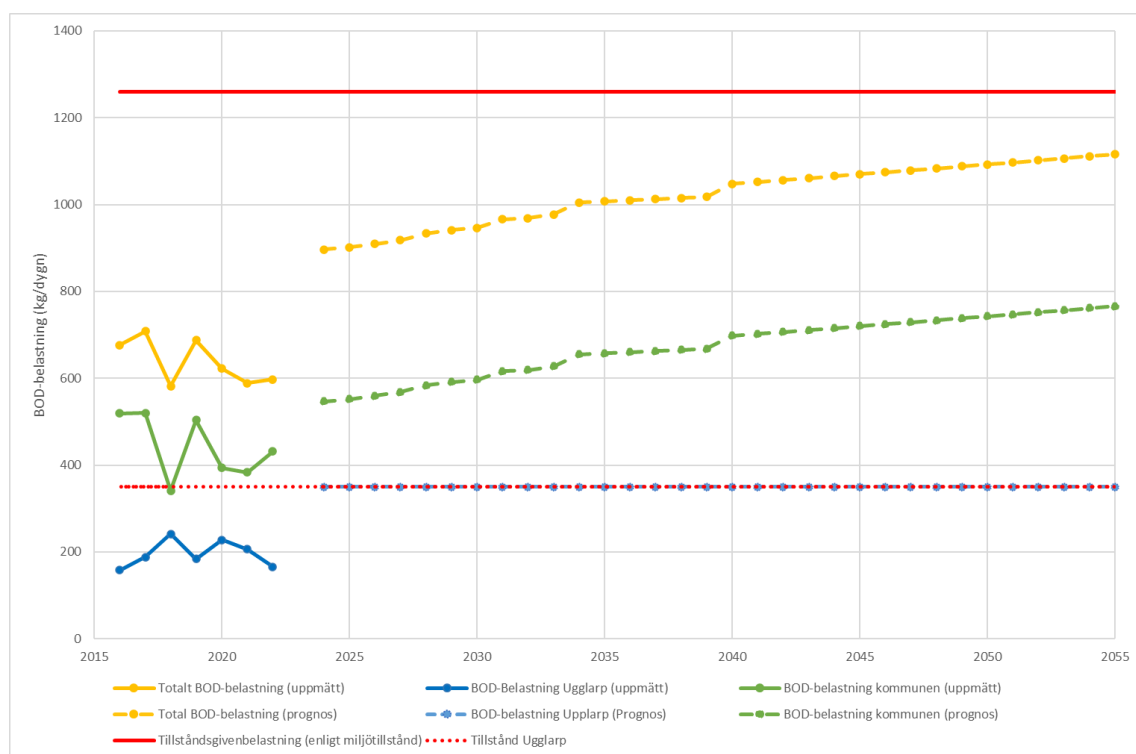
Förnyelsetakten är låg, i dagsläget finns det ett förnyelsebehov för delar av spillvattennätet. Det sker underhållsspolning av vissa delar av spillvattenledningsnätet och det bör utredas om dessa kan byggas bort.

Det finns 27 spillvattenpumpstationer kopplade till Lyby ARV. Vid statusbedömning bedöms 10 st klara sig mindre än 5 år utan omfattande investeringar. Renoveringsbehovet består i huvudsak av behov av nya pumpar samt el- / styr och reglering. En mindre andel fick även lågt betyg gällande byggnaden samt arbetsmiljö.

8.4.3 Framtida belastningsprognos och kapacitet

Miljötillståndet inrymmer en belastning på 1260 kg BOD₇/dygn. Belastningen har de senaste fem åren (2018-2022) legat på omkring 600 kg BOD₇/dygn.

En belastningsprognos för Lyby ARV har tagits fram baserat på beslut om nedläggning av Södra Rörums ARV, föreslagen VA-utbyggnadsplan 2025-2036 samt kommunens befolkningsprognos. Belastningsprognosen visar att det finns marginaler i kapaciteten till Lyby och att det inte föreligger behov av kapacitetshöjande åtgärder på lång sikt. Dock undersöktes om inkommande belastningskontroll är korrekt under 2024. Resultatet från detta kan föranleda en översyn av belastningsprognosen.

Figur 10 Belastningsprognos för Lyby avloppsreningsverk samt tillståndsgiven belastning enligt miljötillstånd.

8.4.4 Skyfallskontroll

Lyby reningsverk samt pumpstationerna kopplade hit har kontrollerats för översvämning vid skyfall. Lyby reningsverk översvämmas inte, men skyfallsvatten kommer att bli stående på den yta där slammet matas ut från reningsverket.

Fyra pumpstationer kopplade till Lyby reningsverk kommer att bli påverkade vid en skyfallssituation, högförlöde i Hörbyån eller vid 100-års vattenstånd i Östra Ringsjön. Konsekvensanalys och eventuella åtgärder behöver utredas vidare.

8.4.5 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Lybys spillvattenhantering, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse
- Åtgärder kopplade till skyfallskontroll
- Förnyelse/ modernisering av pumpstationer
- Förstudie över framtida belastning, kapacitet på verket och långsiktiga åtgärder
- Åtgärda befintliga anläggningsdelar som nått sin tekniska livslängd

8.5 Askeröds spillvattenhantering

Verket består av kemisk fällning i fördelningsbrunn, slamavskiljare, pumpstation och tre seriekopplade dammar med en yta på 1850 m² och en volym på 1 100 m³. Det renade spillvattnet från Askeröds reningsverk avleds till ett större dike. Diket mynnar i Borstbäcken och vidare till Vombsjön som ingår i Kävlingeåns avrinningsområde vilket har sitt utlopp i Öresund.

Miljönämnden beslutade 2006-06-13 förelägga tekniska nämnden om följande försiktighetsmått för utsläpp av renat avloppsvatten från reningsverket i Askeröd: "Resthalterna i utgående behandlat avloppsvatten av BOD₇ samt P-tot får högst uppgå till 15 mg/l respektive 0,5 mg/l räknat som riktvärde och årsmedelvärde".

Verket byggdes på 60-talet och har genom åren genomgått vissa renoveringar, senast 2011. Det är ett äldre reningsverk, men det klarar gällande utsläppskrav.

8.5.1 Funktions- och statusbedömning avloppsreningsverk

Askeröds avloppsreningsverk är gammalt men uppfyller reningskraven trots stora mängder tillskottsvatten. Det finns behov av att byta el- och styrsystem då det saknas reservdelar.

8.5.2 Spillvattennät och pumpstationer

Askeröds spillvattennät byggdes av betong på 60-talet och Kvarnhem byggdes i plast på 90-talet. Det finns inga kända problem på spillvattennätet såsom översvämningar, avloppsstopp eller stående spolningar.

Förnyelsetakten är låg vilket i dagsläget är rimligt då det inte finns några kända problem. Askeröds reningsverk har en stor andel tillskottsvatten 63% som senaste 5 års medelvärde, men upp till 75% ett regnigt år. Tillrinningen till reningsverket är konstant högt men vid nederbörd har driftpersonal noterat mer än 10 gånger så höga spillvattenmängder än vid torrväder. Detta indikerar att tillskottsvattnet både består av dränerings- och regnvatten. På spillvattennätet finns en spillvattenpumpstation. Vid statusbedömning fick pumpstationen ett medelbetyg och bedöms klara sig 5–10 år utan större investeringar.

8.5.3 Framtida belastningsprognos och kapacitet

Teoretiskt finns utrymme för ytterligare för ca 70 personer att ansluta sig till avloppsreningsverket.

I anslutning till Askeröds avloppsreningsverk finns två VA-utredningsområden (Dala och Västerstad/Korsholm S och N). Beroende befolkningsutvecklingen i området och var och när eventuella VA-utbyggnadsområden ska ansluta behöver en utökning av kapaciteten på avloppsreningsverket göras.

VA-översikt

Det finns fram till 2035 inget ökat behov av spillvattenhantering i Askeröd då inga utbyggnadsområden pekas ut i Askeröd med omnejd enligt kommunens gällande översiktsplan. Dock kan det under perioden fram till 2035 tillkomma enskild ny bebyggelse genom förtätning. Behovet av spillvattenhantering bedöms dock kunna tillgodoses inom ramen för befintlig kapacitet.

8.5.4 Skyfallskontroll

Askeröds reningsverk samt spillvattenpumpstation har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för någon av anläggningarna.

8.5.5 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Askeröds spillvattenhantering, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Utredda tillskottsvatten
- Översyn ledningsförnyelse
- Övergripande utredning för att se över spillvattenhanteringen i området (Askeröd och Oderup) vid en framtida anslutning av VA-utbyggnadsområden i området. Denna utredning samordnas med motsvarande avseende vattenförsörjningen.

8.6 Östraby spillvattenhantering

Reningsverket tar emot och renar avloppsvatten från samhällena Östraby och Västerstad. Verket består av inloppsbrunn, slamavskiljare, slamskiljare med kemfällning, och tre seriekopplade dammar. Kemsammet pumpas till slamtorkbäddar. Utgående renat vatten släpps till två miljödammor som fungerar som efterpoleringssteg. Utgående vatten från dammarna rinner ut till ett dike som ingår i Kävlingeåns avrinningsområde. Diket mynnar i Sniberupsån, vilket utgör ett av de vattendrag som nedströms övergår till Björkaån som i sin tur mynnar i Vombsjön vidare till Kävlingeån och ut i Öresund.

Miljönämnden beslutade 2006-06-13 förelägga tekniska nämnden om följande försiktighetsmått för utsläpp av renat avloppsvatten från reningsverket i Östraby:

”Resthalterna i utgående behandlat avloppsvatten av BOD₇ samt P-tot får högst uppgå till 15 mg/l respektive 0,5 mg/l räknat som riktvärde och årsmedelvärde”.

Verket byggdes på 60-talet och har genom åren genomgått vissa renoveringar, senast 2014 när ytterligare en slamavskiljare installerades. Det är ett äldre reningsverk och något underdimensionerat reningsverk, och det klarar med små marginaler gällande utsläppskrav.

8.6.1 Funktions- och statusbedömning avloppsreningsverk

Det föreligger ett övergripande renoveringsbehov på anläggningen.

Anläggningen klarar utsläppskraven men under sommartid sticker utgående halter fosfor iväg. Dock uppfylls villkoret på helår.

8.6.2 Spillvattennät och pumpstationer

Spillvattennätet i Östraby förnyades på 90-talet och spillvattennätet byggdes ut i Västerstad år 2002. Båda ledningsnäten är i plast. Det finns stående spolningar på ledningsnät som beror på svackor och lågt flöde. Västerstads spillvatten pumpas till Östraby. Detta sker via konventionell pumpstation

VA-översikt

samt påkopplade lågtryckspumpstationer. Viss problematik upplevs med lukt på grund av svavelvätebildning. Detta motverkas med hjälp av tryckluft. Tryckluft är monterad i början av tryckledningen och trycker rent hela ledningssträckan två gånger per dygn. På detta vis blir uppehållstiden i tryckledningen kortare vilket motverkar svavelvätebildningen och därmed luktproblematiken.

Ett stopp på spillvattennätet har orsakat översvämning på en fastighet, i övrigt upplevs inga problem med översvämningar, rötter eller avloppsstopp.

Då ledningsnätet är relativt ungt och det inte finns några kända problem, förutom nämnda ovan, sker det idag ingen förnyelse.

Statistiken för tillskottsvatten varierar väldigt mycket och orsaken till detta bör utredas. Det finns en spillvattenpumpstation på ledningsnätet, denna är placerad i Västerstad. Pumpstationen har högnivåalarm men ingen brädd. Vid statusbedömning uppskattades det att den ska klara sig 5–10 år utan större investeringar. Det upplevs en ökande trend bland driftstörningarna på lågtryckspumpstationerna (LTA).

8.6.3 Framtida belastningsprognos och kapacitet

Verket är dimensionerat för 260 pe, men kan belastas upp till 300 pe beroende på flöde. 250 personer är anslutna till verket och kapacitetstaket anses vara uppnått.

Det finns inga planer från kommunen att bygga ut området i Östraby. Östraby avloppsreningsverk ligger i anslutning till två VA-utredningsområden (Dala och Västerstad/Korsholm S och N). Beroende befolkningsutvecklingen i området och var och när VA-utbyggnadsområdena ska ansluta och behöver en utökning av kapaciteten eller ombyggnad av avloppsreningsverket göras.

8.6.4 Skyfallskontroll

Östraby reningsverk, samt hit anslutna spillvattenpumpstationen i Västerstad, har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningrisk föreligger för någon av anläggningarna.

8.6.5 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Östrabys spillvattenhantering, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Översyn ledningsförnyelse
- Utreda tillskottsvatten
- Utreda behov av åtgärder i samband med ökad belastning samt anslutning av VA-utbyggnadsområden.

8.7 Killhult spillvattenhantering

Verket består av slamavskiljare, kemisk fällning i den andra slamavskiljaren och tre seriekopplade dammar. Dammarna har även en utjämningskapacitet och har en yta på 2 400 m² och volym på 2 400 m³. Utgående vatten från verket leds till ett dike som mynnar i Maabäcken som mynnar i Helge å som har sitt utlopp i Hanöbukten Östersjön.

Miljönämnden beslutade 2006-06-13 förelägga tekniska nämnden om följande försiktighetsmått för utsläpp av renat avloppsvatten från reningsverket i Killhult:

VA-översikt

”Resthalterna i utgående behandlat avloppsvatten av BOD₇ samt P-tot får högst uppgå till 15 mg/l respektive 0,5 mg/l räknat som riktvärde och årsmedelvärde”.

Verket byggdes på 80-talet och är renoverades sedan år 2016. Det är ett äldre reningsverk, men det klarar gällande utsläppskrav.

8.7.1 Funktions- och statusbedömning avloppsreningsverk

Enligt en utredning gjord 2020 reningsverket bra marginal gällande outnyttjad kapacitet. Däremot gör den stora andelen tillskottsvatten att trekammarbrunnen inte alltid är tillräcklig. Det finns behov av att byta el- och styrsystem då det saknas reservdelar.

Anläggningen klarar gällande utsläppsvillkor.

8.7.2 Spillvattennät och pumpstationer

Killhult spillvattennät byggdes av betong på 60-talet. Det finns inga kända problem på spillvattennätet som översvämningar, avloppsstopp eller stående spolningar.

Förnyelsetakten är låg vilket är i sin ordning då det i dagsläget inte föreligger något förnyelsebehov för spillvattennätet. Killhult reningsverk har en stor andel tillskottsvatten med ett 5 års medelvärde på 82% men upp till 89% ett regnigt år.

På spillvattennätet finns en spillvattenpumpstation. Vid statusbedömning fick pumpstationen ett medelbetyg och bedöms klara sig 5–10 år utan större investeringar. Pumpstationen har larm vid hög nivå som har larmat. Pumpstationen har en brädd som i dagsläget inte övervakas.

8.7.3 Framtida belastningsprognos och kapacitet

Teoretiskt finns kapacitet för att ansluta ytterligare 70–80 personer, men sen finns inga marginaler kvar.

Det finns fram till 2035 inget ökat behov av spillvattenhantering i Killhult då inga utbyggnadsområden pekas ut i Killhult enligt kommunens gällande översiktsplan. Dock kan det under perioden fram till 2035 tillkomma enskild ny bebyggelse genom förtätning. Behovet av spillvattenhantering bedöms dock kunna tillgodoses inom ramen för befintlig kapacitet. Bebyggelseutvecklingen i Killhult kommer att följas och för att säkerställa att kapaciteten på Killhult ARV är tillräcklig och utökas vid behov.

8.7.4 Skyfallskontroll

Killhults reningsverk samt spillvattenpumpstation har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningrisk föreligger för någon av anläggningarna.

8.7.5 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Killhults spillvattenhantering, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Utredda tillskottsvatten
- Översyn ledningsförnyelse
- Utredda behov av övervakning på bräddledning från pumpstationen

8.8 Södra Rörum spillvattenhantering

2020 fattade VR-nämnden beslut om att lägga ner Södra Rörums avloppsreningsverk och vattenverk och förbereda byggnation av överföringsledningar till Ludvigsborg för trygga VA-försörjningen i Södra Rörum och kommande utbyggnadsområden där omkring.

Verket består av en pumpstation, slamavskiljare med tre kammare, tre parallellkopplade infiltrationsbäddar samt våtmark för dräneringsvatten från infiltrationsbäddarna. Våtmarken har ingen utsläppspunkt till det närliggande diket men vid höga vinterflöden går troligtvis diket i dammen. Diket går till Kvesarumsån. Denna går via Ringsjön till Rönne å som slutligen mynnar ut i Skälderviken som ingår i Kattegatts avrinningsområde.

Miljönämnden beslutade 1992-11-10 och 1992-12-15 bl.a. att anläggningen skall drivas så att reningseffekten avseende BOD₇ och fosfor är minst 90 %. För halter i utgående vatten gäller:

- BOD₇: 15 mg/l (årsmedelvärde)
- P-tot: 0,5 mg/l (årsmedelvärde)

Dessutom anges att utgående avloppsvatten från slamavskiljaren inte får ha högre slamhalt än 100 mg/l suspenderad substans.

Verket byggdes på 80-talet och infiltrationsanläggningen byggdes senast om 1999. Reningen består av slamavskiljning och infiltration är verket i behov av modernisering för att möta framtida krav. Verket klarar gällande utsläppskrav.

8.8.1 Funktions- och statusbedömning avloppsreningsverk

Anläggningen klarar uppsatta utsläppsvillkor. Dock är markbäddar äldre och dess teoretiska livslängd är uppnådd och behov av renovering föreligger. Renshantering saknas. Det finns behov av att byta el- och styrsystem då det saknas reservdelar.

8.8.2 Spillvattennät och pumpstationer

Södra Rörums spillvattennät byggdes av betong på 80-talet. Det finns inga kända problem på spillvattennätet såsom översvämningar, avloppsstopp eller stående spolningar. Förnyelsetakten är låg vilket i dagsläget är i sin ordning då det inte finns några kända problem.

Södra Rörums reningsverk har omkring 45% tillskottsvatten.

På spillvattennätet finns en spillvattenpumpstation. Vid statusbedömning fick pumpstationen ett lågt betyg och bedöms klara sig mindre än 5 år och kräver omfattande investeringar. Pumpstationen har inget larm vid hög nivå och bräddar ut på nedströms spillvattennät.

8.8.3 Framtida belastningsprognos och kapacitet

Då avloppsreningsverket planeras att läggas ner och vattenförsörjningen ske från Hörby tätort finns inga planer på att utöka kapaciteten på vattenverket. Anslutning av VA-utbyggnadsområde Wästantorp, Fundersed och Skogsbyn planeras att göras via Södra Rörum vidare via en planerad överföringsledning till Ludvigsborg. Anslutning av VA-utbyggnadsområden kan inte genomföras förrän reningsverket har avvecklats och överförs till Hörby tätort.

8.8.4 Skyfallskontroll

Södra Rörums reningsverk samt spillvattenpumpstation har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för spillvattenpumpstationen eller för delen av reningsanläggningen som består av fördelningsbrunnar och infiltration under mark. För den första delen av reningsverket som består av slamavskiljare, elinstallationer och pumpar föreligger det översvämningsrisk. Noggrannare utredning behövs för att kartlägga översvämnings effekter och behovet av, samt effekten, av eventuella åtgärder.

8.8.5 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Södra Rörums spillvattenhantering, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Planering för nedläggning och överföring till Hörby tätort via Ludvigsborg.
- Översyn ledningsförnyelse
- Åtgärder kopplade till skyfallskontroll
- Kortsiktiga åtgärder för att säkra driften

8.9 Önnköping spillvattenhantering

Reningsprocessen består av en slamavskiljare med tre kammare, pumpstation, MBBR- process för reduktion av organiskt material och ammonium, utrustning för kemfällning med sedimenteringstank samt sedimenteringsdammar för efterpolering. Det renade vattnet släpps till ett dike som mynnar i Farhultbäcken leds vidare till Verkeån med slutligt utlopp i Östersjön.

Miljönämnden beslutade 2011-08-16 om försiktighetsmått för verket, men beslutet började inte gälla förrän 2012-05-02. Försiktighetsmålet för utsläpp av renat avloppsvatten från reningsverket i Önnköping lyder som följer:

”Resthalterna i utgående behandlat avloppsvatten av BOD₇ samt P-tot får högst uppgå till 10 mg/l resp. 0,3 mg/l räknat som riktvärde och årsmedelvärde”.

8.9.1 Funktions- och statusbedömning avloppsreningsverk

Anläggningen klarar uppsatta utsläppsvillkor. Det finns behov att se över arbetsmiljön då det är höga nivåer svavelväte i byggnaden.

8.9.2 Spillvattennät och pumpstationer

Önnköps spillvattennät byggdes i betong på 60-talet. Det finns inga kända problem på spillvattennätet såsom översvämnningar, avloppsstopp eller stående spolningar. Uppskattningsvis har ungefär 1/3 av spillvattennätet förnyats. Förnyelsetakten är låg vilket i dagsläget är i sin ordning då det inte finns några kända problem. Dock åldras nätet och en förnyelseplan bör tas fram för att möta det kommande behovet av ledningsförnyelse.

Önnköps reningsverk har ungefär 50–65% tillskottsvatten. Vid höga flöden leds spillvattnet förbi den biologiska reningen på verket. Spillvattenhuvudledningarna ner till reningsverket har förnyats med relining. Detta hjälpte, ett par år enligt erfaren personal, men nu har tillskottsvattnet ökat igen. Troligen har grundvattennivån stigit och rinner nu in genom de högre belägna servisledningarna som inte förnyats. Detta är ett känt fenomen som kan inträffa. Brunnarna på ledningsnätet är inte renoverade vilket även detta kan bidra till problematiken. Delar av spillvattennätet skall tidigare ha blivit ”rökt” vilket är en utredningsmetod för att lokalisera tillskottsvatten. Dock är det oklart om några åtgärder blivit vidtagna.

Det finns inga pumpstationer kopplade på Önnköps spillvattennät.

8.9.3 Framtida belastningsprognos och kapacitet

Teoretiskt finns kapacitet för ytterligare för ca 60–70 personer. Tidvis når mycket tillskottsvatten till reningsverket, men då nya abonnenter inte beräknas medföra ytterligare tillskottsvatten, så bedöms det finnas utrymme. Kommunen vill rikta bebyggelseutvecklingen till Önnköp därför måste kapaciteten på Önnköps avloppsreningsverk följas och utökas vid behov.

8.9.4 Skyfallskontroll

Önnköps reningsverk har kontrollerats med avseende på skyfall. Ingen översvämningsrisk föreligger för anläggningen.

8.9.5 Identifierade behov

Nedan listas identifierade behov för Önnköps spillvattenhantering, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036.

- Utredda och ta fram plan för att minska andel tillskottsvatten till verket
- Översyn ledningsförnyelse
- Behov av intrimning av reningsprocessen.

9 Allmän dagvattenhantering

Dagvatten definieras som tillfälligt förekommande, avrinnande vatten på markytan. Utöver regnvatten kan dagvatten vara avrinning från exempelvis snösmältning och tillfälligt uppsträngande grundvatten. Dagvatten är i grunden ett rent vatten, men transporterar med sig föroreningar i olika grad och är därför en källa till miljöpåverkan. De vanligaste föroreningarna som transporteras med dagvatten är tungmetaller, oljor och näringsämnen. På senare år har även mikroplasters förekomst aktualiserats, främst på grund av deras långa nedbrytningstid i naturen. Utsläpp från allmänna dagvattenanläggningar regleras av Miljöbalken och miljö kvalitetsnormerna, vilket innebär att nya eller förändrade utlopp inte får försämra recipientens kvalitet eller möjlighet att uppnå miljö kvalitetsnormen. Rening av dagvatten blir därför ofta nödvändigt.

För att uppnå god rening av dagvatten behöver dagvattnet fördröjas så att föroreningarna kan brytas ner eller sedimentera. Fördröjning av dagvatten är även nödvändigt för att kunna möta det ökade dagvattenflödet som förväntas med det förändrade klimatet och med kommunens exploateringar. De befintliga allmänna dagvattenanläggningarna är oftast inte dimensionerade enligt dagens krav och kapaciteten är ofta redan nådd. För att undvika kostsamma uppdimensioneringar är det fördelaktigt att omhänderta dagvattnet så nära källan som möjligt, vilket även ger högre reningsgrad. Vid de största regnen, de så kallade skyfallen, behöver regnet kunna rinna ytligt på marken utan att skada byggnader eller infrastruktur. Fördröjning av dagvatten kan även vara viktigt under torra perioder, då en väl utformad dagvattenhantering kan skapa möjligheter att använda uppsamlat dagvatten till bevattning eller liknande.

Det finns från nationell nivå inga tydliga krav på i vilken omfattning rening av dagvatten ska ske. Med anledning av vattendirektivet och målet att våra vattendrag ska uppnå god ekologisk status kan det på sikt komma krav och rekommendationer hur dagvatten ska renas samt tillförda mängder, vilket troligtvis kommer att påverka kommunens dagvattenhantering då det i många fall saknas rening av dagvattnet.

9.1 Ansvarsfördelning dagvatten

Utöver klimatförändringar och föroreningar är ansvarsfördelning en stor utmaning när det gäller dagvatten, då det är många aktörer som är inblandade. För att uppnå en långsiktig hållbar dagvattenhantering krävs ett nära samarbete från planering till drift mellan VA-huvudmannen, förvaltningar på kommunen, fastighetsägare och väghållare. Inom verksamhetsområde för dagvatten ansvarar VA-huvudmannen för de allmänna dagvattenanläggningarna såsom ledningar, dammar, diken och pumpstationer. Anläggningar inne på fastighetsmark är det respektive fastighetsägare som ansvarar för – både inom och utanför verksamhetsområde för dagvatten. På samma sätt är en vägs avvattning respektive väghållares ansvar.

De allmänna dagvattenanläggningarna dimensioneras för att kunna omhänderta normala regn av en viss återkomsttid, ofta 10-årsregn. Vid regn över detta behöver vattnet avledas via markytan då dagvattenanläggningarna dämmer och det är då respektive fastighetsägares ansvar att skydda sin egendom mot skador. För en säker avledning måste samhällsplaneringen beakta skyfall och möjliggöra ytlig avrinning genom planerad höjdsättning av marken. Kommunen har ett ansvar att i samhällsplaneringen se till att ny bebyggelse lokaliseras till mark som är lämplig med avseende på bland annat skyfalls- och dagvattenhantering.

Utöver de ansvarsförhållanden som nämns ovan finns det fler att ta hänsyn till gällande dagvatten och andra typer av ytligt förekommande vatten. Det pågår ett arbete med att förtydliga dessa

VA-översikt

ansvarsförhållanden, vilka kommer att redovisas i den dagvattenstrategi som Mittskåne Vatten tillsammans med Hörby och Höörs kommun håller på att ta fram.

9.1.1 Skyfall

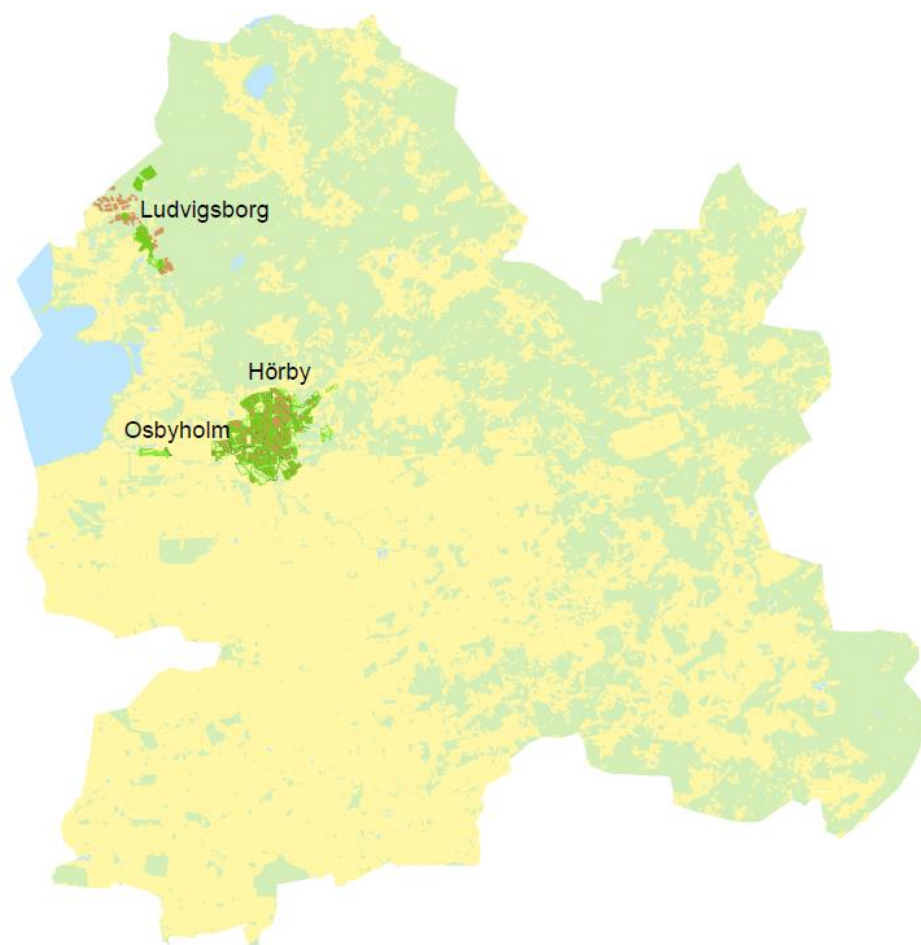
Ansaret för normala flöden av dagvatten i områden där det finns verksamhetsområde för dagvatten ligger på VA-huvudmannen. Kommunen ansvarar för stadsplanering och ska ta hänsyn till skyfall och översvämningsrisker i det arbetet.

I arbetet med vattentjänstplanen har det gjorts en kontroll av vilka VA-anläggningar inom verksamhetsområde för vatten, spill och/eller dagvatten som kan påverkas vid skyfall. Kommunen har i arbetet med översiktsplanen gjort en skyfalls- och översvämningsutredning som ligger till grund för planering för skyfallshantering i samhällsplaneringen.

9.2 Verksamhetsområde för dagvatten

För allmän dagvattenhantering finns två olika typer av vattentjänster - dagvatten fastighet och dagvatten gata. Tjänsten dagvatten fastighet omfattar omhändertagande av det dagvatten som avleds från fastighetsmark, medan tjänsten dagvatten gata omfattar omhändertagande av det dagvatten som avleds från gator och allmän platsmark. Ansaret för avledning inom fastigheten ligger på fastighetsägaren, och ansaret för avledning inom den allmänna platsmarken och avvattnning av gatan ligger på fastighetsägaren, huvudmannen eller väghållaren.

I Hörby kommun finns verksamhetsområde för dagvatten i Hörby tätort samt i delar av Ludvigsborg och Osbyholm, se figur 10.

Figur 11 Gröna områden åskådliggöra beslutade verksamhetsområden för dagvatten

9.3 Nulägesbeskrivning av den allmänna dagvattenhanteringen

De allmänna dagvattenanläggningarna i Hörby kommun består av ca 85 km ledningar, 8 dammar, en pumpstation och ett underjordiskt rörmagasin. Samtliga ledningar är separerade från spillvatten. Det förekommer dock felaktigheter i befintligt kartmaterial, då en del dagvattenledningar står som allmänna när de i verkligheten ägs av någon annan än VA-huvudmannen. På en del platser finns det i stället verkliga ledningar som inte finns med i kartmaterialet. För att få en tydlig bild av hur det befintliga dagvattennätet ser ut behövs en kartläggning och uppdatering av kartmaterialet. Detta gäller även för vatten- och spillvattenledningar.

Utloppen från de allmänna dagvattenanläggningarna i Hörby kommun mynnar i recipienterna Hörbyån, Kruddarebäcken, Kvesarumsån, Hejdebacken och några mindre vattendrag som alla i sin tur mynnar i Östra Ringsjön. Av dessa recipienter är Hörbyån, Kvesarumsån och Östra Ringsjön vattenförekomster med statusklassning i VISS, se kapitel 3.18.4 Vattenförekomster och statusklassningar.

9.3.1 Ledningsnät

Hörby tätorts dagvattennät har varierande ålder och material. Vid statusgenomgången fick delar av nätet högsta betyg medan vissa delar fick mellanbetyg vilket indikerar att det finns ett visst åtgärdsbehov. Noterade problem består i huvudsak av översvämningar orsakade av kapacitetsbrist samt inträngande rötter.

VA-översikt

Osbyholm har i dagsläget återkommande problem med marköversvämningar vid kraftig nederbörd. Översvämningen sker främst där en dagvattenledning går ut i marknivå innan den åter kulverteras. Till dagvattenledningen leds ett dagvattendike som avvattnar uppströms liggande åkermark. Dagvattendiket kulverterades för att möjliggöra utbyggnad av Osbyholm. Osbyholm har en stor del tillskottsvatten till spillvattennätet. En utredning samt modellering av Osbyholms dagvattennät bör göras som en del av arbetet med tillskottsvatten. Dels för att klargöra ansvarsförhållande gällande avvattning av orten samt att säkerställa att kapacitet finns i dagvattennätet innan arbetet med att koppla bort dagvatten från spillvattenledningen påbörjas.

Endast delar av Ludvigsborg ligger inom verksamhetsområde för dagvatten och har ett kommunalt dagvattennät. I dessa delar bedöms nätet vara i fullgott skick och inga insatser behövs i dagsläget. Ludvigsborgs spillvattenpumpstation är väldigt påverkad av tillskottsvatten. Som en del av arbetet med tillskottsvatten kan man behöva se över om det finns ett tillkommande behov av kommunalt dagvatten på orten eller om dagvattnet fortsatt kan hanteras enskilt.

9.3.2 Dagvattendammar

I Hörby kommun finns 8 dagvattendammar som tillhör den allmänna VA-anläggningen.

Figur 11 redovisar en sammanställning av de 8 dammarna i Hörby kommun som tillhör den allmänna VA-anläggningen. Redovisade anläggningsår, dammytor, areor på avrinningsområden (förkortat AO i tabellen), recipienter och förväntade föroreningsbelastningar är tagna från en inventering som gjordes år 2018.

Tabell 10 Redovisning befintliga dagvattendammar

	Dammyta (m ²)	AO yta (ha)	AO markanvändning	Recipient	Anläggningsår	Förväntad föroreningsbelastning
Kristianstadsvägen, Industriparcken	250	7,5	Kvartersmark inom VO Kristianstadsvägen Naturmark	Hörbyån	2004	Hög
Industriparcken, Bronsgatan	200	7,2		Kruddarebäcken	2004	Låg, men ökar vid exploatering inom området
Industriparcken, Silvergatan	1 000	4,2	Ett fåtal större tomter En lågt trafikerad gata	Kruddarebäcken	2004	Låg
Klockargården	1 600	8,8	Industriområde	Hörbyån	2010	Medel

VA-översikt

Stattena Norra, Emils gata	1 590	6,7	Villaområde Tjorvens gata	Hörbybäcken	2012	Mycket låg, men kommer att öka när området exploateras
Stattena Södra, Videgatan	280	2,6	Villaområde	Hörbybäcken	2004	Låg
Ekeboda	280	11,3	Villaområde	Hörbybäcken	2002	Låg
Kristianstadsvägen, Norra Industriparken	1 380	4,3	Industriområde	Hörbybäcken	2017	Hög

9.3.3 Övriga anläggningar

Till den allmänna dagvattenanläggningen i Hörby kommun tillhör även en pumpstation och ett underjordiskt rörmagasin.

9.4 Identifierade behov i dagvattenhanteringen

Nedan listas identifierade behov för den allmänna dagvattenhanteringen i Hörby kommun, utan inbördes prioritering. Detta ligger vidare som grund för planerade åtgärder i del 4- VA-åtgärdsplan 2025-2036 och för innehåll i Dagvattenstrategin.

- Tydliggöra gränsdragningen mellan olika aktörer gällande ansvar för dagvatten och andra typer av ytligt förekommande vatten
- Tydliggöra ansvars- och kostnadsfördelning gällande skötsel av befintliga dagvattenanläggningar
- Ta fram skötselplaner för befintliga allmänna dagvattenanläggningar
- Kartlägga befintliga dagvattensystem och uppdatera kartunderlaget
- Utredda om befintliga dagvattensystem har den kapacitet som de dimensionerats för och eventuellt åtgärda de delar som inte uppnår tillräcklig kapacitet
- Utredda orsaken till det återkommande problemet med marköversvämningar i Osbyholm och ta fram vilka åtgärder som krävs
- Utredda om det finns tätorter eller andra områden inom Hörby kommun som har behov att införlivas i verksamhetsområde för dagvatten

10 Enskild VA-försörjning

I områden utanför kommunens verksamhetsområden sker dricksvatten- och avloppsförsörjningen genom enskilda VA-anläggningar. Fastighetsägaren ansvarar här själv för vattenkvaliteten i brunnen och för att den egna avloppsanläggningen uppfyller ställda krav. Bygg- och miljönämnden ansvarar för tillsynen av de enskilda avloppsanläggningarna.

I avsnitten nedan ges en översiktlig beskrivning av den enskilda VA-försörjningen i kommunen.

En utbyggnadsplan för VA på landsbygden togs fram 2017 och innehåller prioritering av områden för utbyggnad. Utbyggnadsplanen uppdateras i samband med framtagande av vattentjänstplanen och är ett underlag till utbyggnadsplanen.

10.1 Enskilda avlopp

Antal enskilda avlopp i kommunen uppgår till ca 3 200 st. Det finns även 11 större enskilda anläggningar (25 – 200 pe), vilka drivs både enskilt och genom samfälligheter.

Hörby kommun var framsynta och redan 1981 genomfördes en inventering av samtliga enskilda avlopp i kommunen, och under åren har den kunskapen hållits uppdaterad.

Överlag är markbaserad rening troligtvis vanligast i kommunen, men det finns även en del slutna tankar. Andra anläggningstyper såsom minireningsverk, rotzonsanläggningar, etc. är tämligen ovanliga. Grovt sett består de norra delarna av kommunen av mer genomsläppliga jordarter, medan de södra delarna till större del har tätare jordarter, ofta lera. Dessa förhållanden har haft till följd att infiltrationsanläggningar är dominerande i de norra delarna och markbäddsanläggningar i södra delarna.

Även om beståndet är ganska ålderstigen är standarden relativt god, vilket sannolikt beror på att man sedan slutet av 1990-talet generellt sett varit noga med säkerhetsavstånden till grundvatten och dimensioneringen avseende infiltrationsanläggningar.

Bygg och miljönämnden kommer de närmaste åren övergå till Havs- och vattenmyndighetens riskklassningsmatris för små avlopp. Riskklassningen resulterar i lämpliga tillsynsintervaller utifrån avloppsanläggningens behov. Tillsynsintervallet planeras utifrån tillgängliga resurser i Bygg och miljöns tillsynsplan.

10.2 Enskild vattenförsörjning

Antal enskilda brunnar i kommunen uppgår till ca 3300 st. Dessutom förekommer samfällighetsföreningar med gemensamma brunnar.

Bygg- och miljönämnden har under lång tid erbjudit s.k. spädbarnsprov, d.v.s. en gratis vattenanalys till familjer med barn under ett år. Från och med den 1 januari 2025 erbjuds inte invånarna denna tjänst längre. Bygg och miljö får en kopia på analysresultatet från upphandlat laboratorium om fastighetsägaren väljer att nyttja vårt avtal.

Bygg- och miljönämnden har genomfört provtagning av enskilda brunnar under 2014 för att undersöka vattnets kvalitet samt undersöka förekomst av bekämpningsmedel. Bekämpningsmedel påträffades i 7 av 16 undersökta brunnar, varav två av dessa bedömdes som otjänliga. När det gäller bedömning av övriga parametrar hade endast två av brunnarna tjänligt vatten, medan övriga var påverkade av bland annat nitrat. Resultaten från provtagningen 2014 jämfördes med resultat från

provtagning från 2005. Jämförelsen visade att samma bekämpningsmedel som hittades under 2005 även hittades under 2014. Det kunde även ses att trenden för de bekämpningsmedlen som hittades 2005 är minskande. Nyborrade brunnar påvisade låga eller inga bekämpningsmedel alls.

10.3 Behov av VA-utbyggnad

Inom arbetet med vattentjänstplanen har en bedömning över var kommunen har en skyldighet att ordna allmän VA-försörjning gjort under 2023 och 2024. I det arbetet har områden där kommunen har ett ansvar för allmän VA-försörjning enligt 6 § i Vattentjänstlagen identifierats:

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Behovsbedömningar har gjorts av en konsultfirma som använder en GIS-analys för att ta fram underlag för bedömningen. GIS-analysen baseras bland annat på markegenskaper, bebyggelsetäthet och närhet till känsliga områden där resultatet vidare kompletteras med erfarenhet och lokalkännedom från personal inom kommunen. Vidare görs en bedömning utifrån behov av allmän VA-försörjning utifrån risk för miljö och hälsa. Behovsbedömningen har vidare använts för att ta fram en VA-utbyggnadsplan för de närmaste 10 åren i kommunen. Resultatet av behovsbedömningen har använts för att ta fram VA-utbyggnadsplanen. VA-utbyggnadsplanen och resultatet av översynen av behovsbedömningen går att läsa i den tredje delen av vattentjänstplanen- **VA-utbyggnadsplan 2025-2036**.

11 Sammanfattning av identifierade behov

Inom arbetet med VA-översikten har ett antal större och strategiska behov inom VA-verksamheten i Hörby identifierats. Detta handlar bland annat om åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa den långsiktiga VA-försörjningen i kommunen. I detta avsnitt summeras övergripande identifierade behov. En närmare beskrivning av åtgärdsbehovet kan läsas i den fjärde delen av vattentjänstplanen- **VA-åtgärdsplan 2025-2036**.

11.1 Planering

11.1.1 Samhällsplanering

För att motverka negativa konsekvenser av klimatförändringar med bland annat ökade nederbörds mängder, är det av största vikt att detta hanteras i planeringsarbetet. Idag sker ett samarbete där arbetet med översiktsplaneringen, pågående detaljplaner och VA samordnas. Det finns behov av att fortsätta att utveckla samarbetet mellan kommunens olika sektorer och avdelningar för att säkerställa en god hantering av VA-frågan i exploateringsarbetet.

11.2 Ledningsnät

11.2.1 Förnyelseplan

Det finns ett stort behov av ledningsförnyelse inom kommunen för alla vattenslag. För att prioritera förnyelsearbetet håller en förnyelseplan på att tas fram. Förnyelseplanen ska ge en riktning var behov finns och när åtgärder behöver göras och ska ligga till grund för investeringsplaneringen avseende ledningsförnyelse på kort och lång sikt.

Arbete kommer längre fram att integreras med Tillskottsvattenstrategin och behovet av kapacitetshöjande åtgärder på ledningsnätet och då utmyнна i en helhetsbedömning av det årliga investeringsbehovet.

11.2.2 Kartunderlag

Det digitala ledningsregistret är inte komplett och det finns ett behov av att uppdatera detta. Ett fungerande digitalt ledningsregister är ett nödvändigt verktyg för att få en effektiv och driftsäker VA-verksamhet. Det är också en förutsättning för att kunna ta fram flödesmodeller för ledningsnäten.

Underlag om ledningsnätet status och ålder är avgörande för att kunna ta fram en förnyelseplan, en plan som beskriver vilken förnyelsetakt av ledningsnätet som krävs för att upprätthålla en god status på ledningsnätet.

11.2.3 Flödesmodeller

Spillvattenledningsnätet är modellerat över Hörby tätort, Ludvigsborg och Osbyholm under 2024. Modellen är kalibrerad för Ludvigsborg med inte övriga delar. För dagvattenledningsnätet finns det en modell över delar av Hörby tätort från 2010. För vattenledningsnätet finns det en upprättade modell som senast blev uppdaterad 2022 och delvis kalibrerad 2023. Modellen täcker in de delar som försörjs av Hörby vattenverk.

Kompleta och aktuella flödesmodeller bör finnas för att kunna användas som en del av detaljplanearbetet men även redan i arbetet med Översiktsplanen. Inför antagandet av en detaljplan är det viktigt att veta om befintlig VA-infrastruktur kommer klara den planerade belastningen eller om större kostsamma investeringar i det befintliga VA-strukturen behövs.

11.3 Dricksvatten

11.3.1 Vattenskyddsområde

I Hörby finns vara aktuellt vattenskyddsområde för Hörbys vattentäkt. Det har lämnats in en ansökan om vattenskyddsområden för Önnköps vattentäkt, men denna handläggs fortfarande hos länsstyrelsen. Övriga fyra vattentäkter saknar eller har inaktuella skyddsområden. Nya vattenskyddsområden bör upprättas för dessa täkter för att skydda råvattenkvaliteten för framtiden.

11.3.2 Framtida vattenförsörjning och reservvatten

Resurser för reservvattenförsörjning saknas i händelse av att ordinarie vattentäkter slås ut. En utredning om reservvatten i Hörby tätort påbörjades under 2024.

Det planeras att byggas ett nytt vattenverk i Hörby tätort. Ett nytt vattenverk kommer att säkerställa leverans av dricksvatten i tätorten.

Det finns bara en borra per vattentäkt för de mindre vattentäkterna. Det finns anledning att se över behovet av att komplettera med ytterligare en borra för ökad redundans alternativ tar fram plan för att köra ut vatten till lågreservoarer vid driftproblem av befintliga vattentäkter.

Åtgärder för att förhindra sabotage och skadegörelse har påbörjats, men det återstår ytterligare åtgärder för att skyddet ska vara tillräckligt.

Många av vattenverken har ett renoveringsbehov som kommer att medföra större investeringar.

Sammantaget finns det ett behov av att i stort se över vattenförsörjningen för kommunen så att denna kan säkras i ett långsiktigt perspektiv. Bland annat bör en utredning om vattenförsörjningen i sydvästra Hörby genomföras då vattentillgången i det området behöver säkerställas utifrån kvalitet och säkerhet. I samband med det måste möjligheten kring centralisering i området utredas.

11.3.3 Enskilt vatten

Det finns ingen samlad bild av hur vattenkvaliteten är för kommuninvånare med eget vatten. Dock ligger ansvaret för detta hos den enskilda fastighetsägaren.

11.4 Spillvatten

11.4.1 Slamhantering och slamkvalitén

I dagsläget sker ingen stabilisering eller hygienisering av slammet från Lyby reningsverk. I dagsläget går det att få avsättning för slammet, men i och med kommande lagstiftning bedöms som en tidsfråga tills att det blir mycket svårare och slamhanteringen kan innebära stora investeringar.

Mot bakgrund av detta behövs en plan för framtida slamhantering därför tas fram för att säkerställa avsättningen, samt att man aktivt arbetar uppströmsarbete för att förbättra slamkvaliteten. Inom detta arbete bör även möjlighet för biogasproduktion på Lyby ARV utredas.

11.4.2 Tillskottsvatten

Mängden tillskottsvatten är generellt sett inte hög, men inom vissa områden förekommer ett betydande tillskott vilket medför problem med bräddningar men även processtörningar på avloppsreningsverk. Viss problematik med bräddningar vid nederbörd förekommer.

Med anledning av ökade nederbördsmängder blir det viktigare att arbeta med att minska mängden tillskottsvatten för att inte överbelasta ledningsnät och avloppsreningsverk. För att få större kunskap om var tillskottet sker behövs ett utredningsarbete, som i ett senare skede leder till åtgärder som avlastar nätet. Detta kommer göras i samband med att en tillskottsvattenstrategi tas fram. Tillskottsvattenstrategin ska ligga till grund för ett vidare systematiskt arbete för att minska mängden tillskottsvatten inom Hörby kommun.

Då fastighetsägarens del av servisleddningen åldras i samma takt som resten av ledningsnätet är det viktigt att även fastighetsägare involveras och åläggs att åtgärda sina ledningar, om utredning visar att tillskottsvatten tar sig in i spillvattenledningen innanför förbindelsepunkten.

11.5 Dagvatten

Det pågår ett arbete med att ta fram en dagvattenstrategi som ska ersätta gällande dagvattenpolicy gemensamt för Höör och Hörby kommun. I samband med revideringen är berörda verksamheter involverade i arbetet för att strategin ska bli väl förankrad och implementeras i organisationerna.

11.5.1 Klimatanpassning

Översiktsplanen tar upp klimatanpassningen genom att peka ut platser olämpliga att bebygga ur ett översvämningsperspektiv.

Kommunen kan se en ökande belastning på reningsverk och pumpstationer i samband med mer nederbörd. Det har även förekommit översvämnningar med skador som följd i samband med nederbörd. Kommunen bör därför planera för hur man ska hantera mer nederbörd med

VA-översikt

översvämningsrisk för befintliga områden såsom gatumark, VA-ledningar, befintlig byggnation mm.
Att dagvattnet ska fördröjas är ett sätt att arbeta med klimatanpassning.

12 Ordlista

Vattenförsörjning	Tillhandahållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning
Dagvatten	Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten
Spillvatten	Förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och dylikt.
Avlopp	Bortledande av dagvatten och dränvatten från ett område med samlad bebyggelse eller från en begravningsplats, bortledande av spillvatten eller bortledande av vatten som har använts för kylning.
Recipient	Den vattenförekomst som slutligen tar emot avloppet efter olika grad av rening.
VA-anläggning	En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus eller annan bebyggelse. (Den kan inkludera vattenverk, reservoarer, pumpstationer, ledningar och avloppsverk)
Allmän VA-anläggning	En VA-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande
VA-huvudman	Den som äger en allmän VA-anläggning. I Hörby kommun ligger ansvaret hos kommunfullmäktige. Delar av VA-huvudmannens ansvar har delegerats till gemensamma VA-nämnden.
VA-verksamhetsområde	Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.
Vattentäkt	En naturlig vattenförekomst som utnyttjas till vattenförsörjning. Täkten kan vara i form av ytvatten eller grundvatten.
Enskild anläggning	En VA-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän VA-anläggning.
Personekvivalent (PE)	Anger den genomsnittliga mängd föroreningar i avloppsvatten som en person ger upphov till per dag. Personekvivalent definieras i Sverige som en BOD7- belastning av 70 gram per dygn.
Abonnent	En fastighetsägare som är ansluten till den allmänna VA-anläggningen.
Brandvatten	Det vatten som används för att släcka bränder
Nödvatten	Dricksvatten som ej distribueras via ledningsnät. Träder i kraft vid allvarlig samhällsstörning.
Reservvatten	Vattenförsörjning som baseras på en alternativ vattentäkt och vattenverk men som kan distribueras i ordinarie ledningsnät.

VA-översikt

Tillskottsvatten	Övrigt vatten som når ledningsnät/reningsverk utöver spillvatten. Exempelvis nederbörd via inläckage eller felkopplingar.
Vattenförsörjning	Tillhandahållande av vatten som är lämpligt som dricksvatten och för normal hushållsanvändning.